Масса а мехкашкара пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-Гlалгlай обкома Нохч-Гlалгlай АССР Лаккхехьарча Советеи Министрий Советеи орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 153 (4321). ЕРА, 22 декабрь 1966 шу. Мах 2 кеп

А. Н. КОСЫГИН АНКАРЕ КХАЧАР

АНКАРА, 20 декабрь. (ТАСС). Турции Республика правительства хьийхa официальни визитах тахан Анкаре кхаьчар СССР-а Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин.

А. Н. Косыгинца цхьана Турце кхаьчаб Украински ССР-а Министрий Совета Председатель В. В. Щербицкий, Казахски ССР-а Министрий Совета председатель М. Бейсебаев, СССР-а кхыча мехкашцарча гlулакхий министра хьалхара заместитель В. В. Кузнецов, СССР-а Министрий Совета арахьарча экономически бувзамий Паччахьалкхен комитета председатела хьалхара заместитель И. Б. Архипов.

А. Н. КОСЫГИН ПРЕМЬЕР-МИНИСТР С. ДЕМИРЕЛЮ ВОЛЧА ХИЛАР

АНКАРА, 20 декабрь. (ТАСС-а спецкор). Тахан СССР-а Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин Турце премьер-министр Сулейман Демирелю волча хилар, цар lимерза къамаьл а хилар.

БlАЬСТАННА—ДИКА КИЙЧО

ТЕХНИКА ТОАЕ

Механизатораш тlехьа кхача культураш чуийца а, зябь аьха а балалехьа хlара денна цар еча йоакхонна тlакхийтар цхьаькха, чlоагlа лоархlаме гlулакх — техникана ремонт елга.

Ремонт йолаеннaчул тlехьагlа республика колхозашеи совхозашеи трактораш, юртбоахама машинаш кийчъярах тийша хургда дуккхача хьале юбилейни 1967 шера хьувкъам бахьан долаш лоаттабеча къовсама толам.

Юртбоахача техникана ремонт дика дlайолаяьй колхозаш Сунжа механизатораша. Укх шера IV-ча квартала планах 130 трактор тоае езача метте, хlанзле тоаьяй 78, 92 культиваторах кийча я 74, сеялкашта ремонт яра план 151 процент кхоачашъяьй. Ремонт яра гlулакхаш во лелац Наурски районе, «Красноармейский», «Горячеисточненский» яхача совхозашка, дукхача кхыча боахамашка.

Техникана ремонт яра гlулакха хьалхагlа а санна хьалха латт Сунженски района «Победа» яхача колхоза механизатораш. Цар хlанзале кийчъяьй 10 трактор, ялат чуэца 20 комбайн, 14 нух, 47 сеялка, 31 культиватор, логlан хьисапе хий детта 2 установка, дуккха кхыйола техника.

Ерригача юртбоахама техникана ханал хьалха ремонт яь даргlа тхо аьнна дош деннад колхоза механизатораша.

Цхьабакъда, республика бlарчча хьайийцача ремонта план кхоачашъяра гlулакхаш 1965 шерарчул дуккха а вогlа латт.

Хьан тlехьатетт республике ремонт яра гlулакх?

Из тlехьатеттараш эггара хьалха — IV-ча квартала планах 95 трактор тоае езача метте, 27 мара ца тоаь Шаьла района колхозаши совхозаши я, Ачхой-Мартана районе IV-ча квартала 2 бетта 21 трактор мара тоаьяц, планах тоае езараш 63 йолча метте.

Наьсарен района совхозаша 76 трактор тоае езача метте 27 мара тоаьяц.

Халахете а, цхьадола боахамаш да вай кьахата тlа долла хlама вlаштlехьа а долаш, бокъонца хьежача гlулакхаш кхы вогlа хила йиш йоацаш а долаш.

ЦСУ сводках «Гехинский» совхозе йицлагlча квартала планах тоае езача 18 тракторах 1-гlа декабрь хьатlакхачалехьа ерригаш а тоаь яьннай, 8 нохарах — 16, 10 культиваторах — 14, ялаташ чуэцача 2 комбайнах — 2, и. кх. дl.

Хlаьта бокъонца долаш дар миштад?

Совхозе отта а яь, бригадашка дlакхоачаяьц юртбоахама техникана ремонт яра график, машино-трактории парко баьча балхага а техническихьалага а ца хьожаш оттаяьй ремонт яра план, ремонт е езаш йола тракторaш духхьала хетаргахьа юкъейихьай плана. Цулухьа цхьаннена а хац дlахо ремонт е езаш йола трактор чалагlа я, е из вlалла тоае езаш йий а.

«Тоаьча» 18 тракторах дуккхагlъяраштa 3-за технически уход мара ьяьц баьча балхага а дlабахача маьхага а диллача, хlаьта паччахьалкхенна сина отчет ремонт яьй аьнна я.

Масала, «тоаьча» МТЗ-50 яхача № 23-44 йолча трактора поршневи гlоараш хийцал. тlехьашкахьара соа а передачаш хуана коробка а чиштай хьежаб 18 тракторах 8 кlал оттаетхов-кlийле а, вlаштlехьдаькккха цхьаккха гlулакх а е оборудовани а йоацаш йолча тракторни бригадашка тоаьй. Ремонташ еча мастерске оатхалаш юла отделени а двигателаш lоувттаю стенд а яц, хlаьта а цхьаккха двигатель дlаеннаяц духхьал уж тоаеш йолча «Сельхозтехника» объединене предприятега.

Трактор тоаярга мел мах бола ха йиш йолаш дац, хlана аьлча тоаьча ерригача тракторех 5-на мара дефектовани яьяц.

Капитальни ремонт яь тракторaш малагlаш я, кхыметтел керттерча инженера шийна а хац.

«Тоаьча» СК-4 яхача, сводка юкъейихьача шин комбайнана хlанз а обкатка яьяц, комбайна жаткаш тlа урсех доахкаду пальцаш дац, урсаш тоадаьлац, ремонтера яьннaчул тlехьагlа уж хьайийца акташ яц. Масалаш кхы а дуккха доаладе йиш яр, цхьабакъда, лакхе йоалаьча фактaша а геттара дика хьахьокх, «опыт» хьаlомае кхыча боахамашкара делегацеш «Гехинский» совхозе яхийта хьашт ца хилар.

Совхоза керттерча инженера нов. Исмаиловна а тоам боацаш хургда низаш тlа ца дохийташ ремонта план кхоачаш миштa е еза дувца.

lоттар еш массехк дош ала доагlа «Сельхозтехника» Урус-Мартана отделенех. Бlарччача IV-ча квартале цун ремонтни мастерскешка района совхозашта тоаь МТЗ-2 яха цхьа трактори ДТ-54 яха 2 трактори мара яц. Цу тlа а акселератора тягана меттел дlабийхка алюминеви аьшкасаьрг боалл, трактора басар хьекхадац, подъемни механизма тягаш тоаьяц, двигатель яьна ухаш хиннай, рулевой управлени кагьяьй.

«Горячеисточненский» совхозе ремонт яра гlулакхаш во лелац, цхьабакъда, тоаьча двигателашта тохкам бац низ челлаб хьожаш. Комиссе хьанийнаяц ремонт яь яьнна ка бола ялаташ чуэца, хьажкlаш чуэца комбайнаш.

Ремонт яь яьнна юртбоахача техника хьайеча комиссе балхах тийша хургда юбилейни шера бlаьстан балхашта боахам кийчбелга.

Тхона хетачох, ремонт яь яьнна техника хьаэцаш йолча комиссена юкъе дакъа лоацаш боахамий агрономаш а хила беза. Иштта из даьл Сунженски района дукхагlа йолча колхозашка Мичурина цlерахча совхозе, № 3 йолча сомий-баьцадаарий совхозе, кхыча боахамашка.

Декабрь беттах юхелисача деношка кlезига къахьега дезац республика колхозийи совхозийи механизаторий, специалистий IV-ча квартала техникана ремонт яра план дукхалга а диллага а диллача кхоачашъяра. Хlаьта ремонт дика ярах тийша хургда хьатlадоагlача шера — Советски паччахьалкхен 50 шу дизара юртара механизатораш баха боагlача тайпара накъабохабалари юбилейни шера хьувкъам лакхбар духхьа бизза къовсам лоаттабалари.

Н. КУПЛЕВАЦКИЙ,
Нохч-Гlалгlай АССР юрта боахама министерства гостехнадзора инспекце начальник.

СУХАЛБЕ, МЕХАНИЗАТОРАШ!

Хlанз балхаш сиденнад республика ремонтни мастерскешка. Юбилейни шера кхашка дергдолча балхашта техника кийчъеш ба механизатораш.

20-ча декабре кхаччалца республика боахамашка тоаьяй 965 трактор е IV-ча квартала плана 77 процент. Шоллагlча декаде мастерскешкара араяьхкай 239 машин.

Дуккхача боахамашка хlанзле а кхоачашъяьй квартальни план. «Минеральный» совхозо хьогте а тlехкхоачашъяьй шин задани. Наурски района боахамаша 92 процент кхоачашъяьй план. Болх иштта дика бу Грозненски, Сунженски, Урус-Мартана районий механизатораша а.

Цхьабакъда, болх дика ца лелаш дола боахамаш хlана а дукха да. Тракторни парка ремонт яра гlулакха хьалхагlа а санна тlехьадус Ачхой-Мартана, Наьсарен, Малгlабика, Шелковской, Шаьла районий боахамаш.

Хьалха латтачеи тlехьадусачеи боахамашка техника кийчъяра эша хьалаш цхьатарра да. цхьабакъда, цхьайолча мастерскешка лаьрххlа къахьег, хlаьта цхьаярашка хlанз а дlаболабеш мара бац техникана ремонт яра болх.

Республика берригача механизаторий декхар да юбилейни шу тракторашта ремонт яра квартальни план, балхаш дика а деш, кхоачашъярца дlадоладе.

1966 ШЕРА 20-ча ДЕКАБРЕ КХАЧЧАЛЦА МЕЛ ТРАКТОРАШТА РЕМОНТ ЯЬЙ ХЬАХЬОКХАШ ЙОЛА СВОДКА

Ачхой-Мартана	67
Ведана	10
Грозненски	85
Гудермеса	86
Малгlабика	76
Надтеречни	138
Наьсарен	57
Наурски	92
Ножай-Юрта	46
Советски	63
Сунженски	88
Урус-Мартана	84
Шаьла	73
Шелковской	72
«Грозвино» объед. совхозаш	66
«Скотооткорма» треста боахамаш	90
Ерригача республике гlолла	77

НОХЧ-ГlАЛГlАЙЧЕ ЮБИЛЕЙНИ вахте 50

ЛАКХА ТОЛАМАШ

Боал къовлабеннаб. Юртарча цlеной кораш сийрда даьхад электрически лампаша.

Цхьабакъда доахан детташ йола Рукъет хlанз а ферме я.

Цхьан lатта хьалхашка хоза хьаж йоагlа йол-юл, вокхана моша силос, кхычарна чич, тувхараш лу. Ше лелабеча 18 lаттах хlаранега фу хьал да, фу эш хьажжалца чуйодац Рукъет.

Барахоева Исраила Рукъет доаркалла болх беш я «Октябра 40 шу» яхача совхоза 4-гlча отделене шурий-товарни ферме. Болх бе йолаеннача хана цхьан-шин шера шийна хеттача тайпара дика лелацар доярка гlулакхаш. Мелла аьлча а керда карайийца хlама юххьанца дика довзаш хилац.

Цудухьа по дешар газеташ, журналаш, lомайора дикагlа болча доаркай опыт, говзал. Рукъета новкъостал дора цунца болх беш болча къахьнача доаркаша а. Дуккхача шерашка доахан детташ хьабоагlача цар гучаяьхар Рукъета шоай балхацара «къайленаш». Хьайбаш леладарах долча, литература дувцарийи къахьнача доаркай «къайленийи» уйла йича Рукъета дика кхетайир шура яккхара говзал. Цу хана денз чlоагlа лакхъеннай доярка говзал, цунга хьежжа лакха да цун толамаш а. Укх шера ворхl бутт боалаш районе Рукъетал дукхагlа шура яьккха виъ саг мара вацар. Хlаьта бархlлагlа бутт боалаш кхоалагlа моттиг лаьцар хьинар долча доярка.

Ший кхына Социалистически Къахьегама Турпала Бадахоева Лемкайна тlехьакхувш латт Рукъет.

Сентябрь бетта денз шин кхына — Барахоева Лемкайи Барахоева Рукъетеи цlераш вlашъюхха отт.

Башха дикача толамца чакхбаьккхар хьинарерча доярка ноябрь бутт а. Хlаьта Рукъета 11 бетта баь болх дlалаьрхlача хlара lаттагара цо яьккха шура шера планал 1293 килограмм совгlа хул.

Мишта вlаштlехьдаьннад хьа уж доккхий толамаш лаха, аьнна цийга хаттар дича, Рукъета оал.

—Доахана lунал дендар уж дукха дезаш хила веза. Хьайбана а хоза хет ше хьаьстача, кулг хьекхача. Цхьабакъда, керттера дар — доакъар, из нийса дlалехкар да. Аз хlанз дийнахьи буси диззa доакъар дуллу доаханна: lуйрийна детталехьеи дийттачул тlехьагlеи, хlаьта сайрийна а цу тайпара. Деррига лаьрхlача царна цхьан дийнахьа 30 килограмм силос, 3 килограмм аргlана йол, 5 килограмм кена йол, 0,8 килограмм жмых, маьшша тух а, мел а тел аз доаханна.

Совхоза а района а кулгалхоша массехказа белгалбаьб Рукъета болх. Дукха Сийлен грамоташ, ахчан совгlаташ тийннал цунна. Ден-денна лакхлуш йоагlа сий долча доярка балха овсарле.

С. ПАРОВ.

1967-ча ШЕРА ЧОТАХ

Грозненски ремонтно-механически завода коллективо шера план самардийнахь, 20-ча декабре кхоачашъяьй. Ер шу чакхдалалехьа планал совгlа арахецаргья 115 эзар сома маьха продукци.

Арахецача продукце боарам дикка лакхбаларца белгалда пятилетка хьалхара шу тха завода коллективана. Дlадахача шера хиннaчул валови продукци арахецача къахьегама овсарле дикка лакхъеннай. Арахецача продукцега дlабода мах 3,2 процент лохбаьб. Укх шера берригга завода хинна пайда цхьа миллиони 235 эзар сом да.

Московски ленинградски предприятеи инициатива хьал а лаьца, завода болхлоша чlоагlа къовсам лоаттабу металл, материалаш кхо а еш, цун чотах планал совгlа продукци арахецара. Хlаналехьа кходаь металл 102 тонн я, хlаьта кхояь электроэнерги 424 эзар киловатт-сахьат да.

Ши-шегlа хьахинна дац уж къахьегама толамаш. Цун керттердар да чурча кхоачамех бизза пайда ийбар, къахьегама овсарле лакх а еш, цунца цхьана арахецача продукцега дlабода мах лохбергбола дуккха кердадараш производства юкъе кхахьар. Цу даькъе каьстта дика къахьийгад завода слесараша, новатораша. Укх шера цар балха юкъе йихьача рационализаторски предложенеша паччахьалкхенна баь пайда итт эзар сом да.

Завода цехашта, участкашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латташ я Калугин Василийи Узумов Григорийи керте латтача цехий коллективаш. Шера план цаl ах бутт ханал хьалха кхоачашъяьй цар. 1967-ча шера чотах арахийца продукци итташ эзараш сомий маьха я.

Хlанз тха завод кийчлуш я планировании экономически стимулировании кердача системага яла. Хьалхагlе а яьча расчето хьахьекхад кердача системага яла завод кийча хилар.

Е. ГУБАНОВА,
Грозненски ремонтно-механически завода планови отдела начальника заместитель.

Къахьегамхой хьашташ дизза кхоачашдара хьинаре къахьегаш я пятилетка хьалхарча шера Урус-Мартана райбыткомбината коллектив. Бригадаша, сменаша шерра социалистически яхь йоаржаяьй, къахьегама овсарле лакхлургйола дукха кердадараш балха юкъекхухь. Цудухьа денгара денга лакхлу доаха къахьегама толамаш. Шера план цхьайтта бетта 111,6 процент кхоачашъяьй. Планах лаьрхlачул совгlа арахийца продукци 6,7 эзар сома маьха я. Арахецача продукцега дlабода мах лохбарах паччахьалкхенна кходаьд массехк эзар сом.

Укх шера цахаддаш социалистически яхье хьалха латташ хьайоагlа Артеменко Николай керте латтача хlамаштегача цеха коллектив. Цхьайтта бутт чакхбалалехьа хьалха кхоачашйир цо шера план. Планах лаьрхlачул совгlа арахийцай массехк эзар сома маьха продукци. Цига белгалбаьнна дика къахьегаш ба нн. Дакаева, Ибрагимова, Озаева, Козарова, кхыбараш. Царех хlаране сменах нормаш 140 — 150 процент кхоачашъю.

Быткомбинате доархlамегlчарех доархlаш я пилорама коллектив. Октябра 50 шу дузача денна сийленца накъаяхара къахьегама вахте эттача цу коллективо а лакха толамаш доах. Хlаналехьа шера план кхоачаш а яь, планал совгlа арахийца продукци диъ эзар гаргга сома маьха я. Ер бутт бовлехьа кхы а эзараш сомий маьха продукци арахеца лерхl цо пятилетка шоллагlча шера чотах.

Сурта тlа: (аьрдехьара аьттехьа) болх беш ба баракъаш доахар Дакаева lаби, хlамаштегар Ибрагимова Бирланта.

И. Плиева сурт.

ШЕРЛУ ХЬАЛХА ЛАТТАРИЙ МУГlАРАШ

Пятилетка хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра хьинаре къахьегаш я Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода установкай коллективаш. Хьалха латт коммунистически къахьегама сийлен цlи лелаю Арушанова Валентинас кулгалду № 43—5 йолча установка коллектив. Диъ дийнахьад цо тlадоагlача шера чотах къахьега. Планал совгlа арахийца сийрда мехкдаьтта продукци массехк эзар тонн я.

Цул дукха тlехьа ца юсаш дика къахьег нн. Вольникова, Колесникова кулгалдеча установкай коллективаша. Шера план 18—19-ча декабре кхоачашъяьй цар.

25-ча декабре шера план кхоачашъе лерхl завода коллективо.

Б. КОСТОЕВ.

ЯХЬЕ КОТЪЯЬННАЙ

Дика къахьег укх шера Нохч-Гlалгlай управлене Грозненски автобоахама коллективо. Мухь дlа-юха кхахьара шера план 19-ча декабре 131,3 процент тонно-километрий план 106,6 процент кхоачашъяьй цо.

Къахьегама овсарлен план 6,4 процент тlехкхоачашъяьй, балха араювла машинаш планах лаьрхlачул 7,6 процент дукхагlа я.

Дикагlа къахьегама толамаш даьхачарех я нов. Чернокозов керте латта № 2 йолча колонна коллектив. Шера план дуккха а хьалха кхоачашъяьй цо.

М. ЗАХАРОВ.

ДОШ КХОАЧАШДУ

Къахьегама йоккха котадонаш яьхай Наурски района «Терский» яхача жа леладеча совхоза йиьлагlча отделене шурий-товарни ферма хьайбаш леладераша. Советски lаьдала 50 шу дизара сийна совхоза шурий-товарни фермашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латташ хьайоагlа из коллектив.

Хlара доярка юкъера лаьрхlача кхоабача lаттагара хlанзле 3030 килограмм шура яьккхай дерригача шера тlайийцача социалистически декхарех йоагlар 2390 килограмм мара йоацача.

Иштта къахьегама лакхара толамаш даьхад хьайбаш леладераша, чусоцадаьчул тlехьагlа хьайбашта зооветеринарни бокъонаша дlадеххача тайпара дика гlулакх дар бахьач долаш оттаьча рациона юкъе дегlа пайдане тайп-тайпара доакъар да, хьайбаш йlайхача, цlенача помещенешка латт. Яхье дакъа доацача хlара доярка чlоаггlа теркам тlабохийт кхоабача хlара lаттагара йоаккха шура ахкан замалахь йоаккхаш хиннaчул вlалла лох ца ялийтарал совгlа, кхы а лакхъе.

Хьокхаме да йоаржаьча социалистически яхьах хьахиннар. Шера планах ферма коллектив декхарийла яр кхоабача доахангара 4027 центнер ерригa шура яккха, хlаьта коллективо иттaлагlа декабрь тlакхоачаш, 5084 центнер шура яьккхай.

Паччахьалкхенга 3457 центнер шура йохкара шера план-заказ сентябрь бетта кхоачашъяьй ферма коллективо, хlаьта цу хана денз планал совгlа паччахьалкхенга 941 центнер шура ехкай.

Ферма массайолча доярка пятилетка хьалхарча шера шоаш тlайийца хинна социалистически декхараш тlехкхоачашдаьд.

Ферма доаркашта юкъе шура яккхара белгалбаьннаб хlара lаттагара юкъера лаьрхlача 3358 килограмм шура яьккха коммунистически къахьегама ударник доярка Куценко Ольга Степановна, 3258 килограмм гаргга шура яьккха Е. Е. Вдовинаи К. Залаеваи.

Царел дукха тlехьа ца бусаш къахьегаш ба шурий-товарни ферма кхыбола доаркаш а. Масала, 3 эзар совгlа килограмм шура яьккхай шоаш кхоабача доахах хlаранегара доаркаша С. Алиевас, Б. Закаевас, П. Успановас, А. Астамировас.

Пятилетка шоллагlа юбилейни шу доладалалехьа кхы а дукхагlа шура йохкаргья паччахьалкхенга ферма коллективо.

Р. МАГОМЕДОВ.

ЛОАМАН ДАЬГlЕНИЙ БЕРКАТ

Ер дийтталагlа шу да оаха ахкан замалахь лоаман даьгlенашка къона хьайбаш кхоаба. Белгалдаккха дезаш да, альпийски даьгlенех пайда ийбеш ца хилча тхога хlанз миссел доахал леладе йиш хург ца хилар.

Укх шера лоаман даьгlенашка дажа дlалаьхка 560 сиргlеи 537 шинари долаш кхо lул хилар тха. Царна деррига тlакхийтта дулх 874 центнер я. Дийнахьи буси хlара къонача бежанна 480 грамм дулх тlакхийтар, планах лаьрхlар 400 грамм мара йоацача. Цул совгlа шаьрача ара доажадаьчарел дарегlа хул укхаза доажадаьча доахана дулх. Нагахьа санна колхозе цхьа центнер дулхага дlадодар 26 сом дале, альпийски даьгlенашка 12 соми 76 кепиги мара хилацзар.

Кхетамца, гlулакх довзаш караерзаю даьгlенаш колхоза скотникаша. Укхаза эггара дикагlа толамаш даьхад воккхагlволча скотника Тумгоев Къурейша. Цун lулаца яр шерал тlех ха йола 348 сиргlа. Лоаман даьгlенашка дажа дlадугача хана дийна долаш эзача 663 центнер дар уж, хlаьта шlадоаладаьчул тlехьагlа 1046 центнер хилар, вешта аьлча тlакхетийта дулх 383 центнер я. Дийнахьи буси цун lулацарча хlара бежанна 700 граммал совгlа дулх тlакхийтар. Хlаьта цхьа центнер дулх тlакхетарга дlадодар колхозе эггара лохагlа дар — 11 соми 76 кепиги.

Во хьокхамаш даьхадац Зархматов Тайсума а. Цун lулаца кхаьра даьнна 338 шинар дар. Деррига а тlакхийтта дулх 232 центнер хилар, хlаьта центнер дулх тlакхетийтарга дlадахар 12 соми 80 кепиг мара дац.

Цу дерригане а хьахьокх лоаман даьгlенех хьайбай боахам дегlабоалабара боккха пайда боалилга. Тlехьарча хана республика боахамаша дукхагlа дажа ухийт хьайбаш лоаман даьгlенашка. Цунца ювзаенна я хьайбай боахам дегlабоалабара тха планаш. Хьатlадоагlача шера цхьа эзари ши бlаь бежан лоаман даьгlенашка дажа дlалахка дага да тхо. Цхьабакъда, уж альпийски даьгlенаш караерзаь царех бизза пайда эцара новкъарленаш ю лоамашка дика тоадаь наькъаш ца хиларо. Хlанз беш латта Алкун — Ялхарой яха никъ чакхбаьлча хьайбашта йоккхий гlишлош хьалъергья оаха лоамашка. lана замалахь доахан чулоаттадергдолаш 800 бежана лаьрхlа йоккха шиъ капитальни коровники хьайбаш леладерашта чубаха щи цlаи хьалдергда.

Г. ЧЕЧИН.
Сунженски района «Красная армия» яхача колхоза керттера зоотехник.

ДЕГlАУХАШ ЛАТТ ВОШАЛ ДОЛЧА ВЬЕТНАМА ДОЛА НОВКЪОСТАЛ

МАШАР ЛОРАБАРА СОВЕТСКИ КОМИТЕТА ПРЕДСЕДАТЕЛЦА Н. С. ТИХОНОВЦА ХИННА КЪАМАЬЛ

ТАСС-а корреспондента С. Шишкова, машар лорабара Советски Комитета председателах Н. С. Тихоновах а кхийтта, цунгара дийхадар турпалерча вьетнамски халкъацарча солидарноста кlира чакхдоаккхилга СССР-е мишта лел дувцилга.

США агрессена духьал вьетнамски халкъо лоаттабеча къовсаме из шерра хьаллацара хьакъехьа Дерригдунен Машара Советои машар лорабара Советски Комитетои даь тlахьехамаш, аьлар Н. С. Тихонова, эггара хьинарегlча тайпара хьаллаьцад берригача советски наха.

Машар лорабара Советски Комитетага кхаьчача даннешка диллача, солидарноста кlиранна юкъе дакъа лоацаш ба итташ миллионаш советски нах. Укх деношка ерригача союзни республикашка, краяшка, областашка, городашка, фабрикашкеи заводашкеи а, колхозашкеи совхозашкеи а чакхъювлаш латт вьетнамски лаьттан тlа американски империалисташа леча зуламашта духьале кхайкаяра дуккха а нах юкъе бола собранеши митингаши.

Советски машара оагlонгахьарчар йизза хьаллуви Вьетнама столицана — Ханоя тlа а ухаш американски самолеташа цунна довнаш дара хьакъехьа йола Советски правительства заявлени. Кхыча советски организацешка а санна, машар лорабара Советски Комитетага бlаьш письмош ух, цар автораша хоадамболлаш бехке ду уж оакхарий хьисаце къиза гlулакхаш леладеш хилар, хlаьта хьем боацаш американски агрессе соцаелга хьа а дех.

СССР-е боккъала а чlоагlа баьржаб вошал долча Вьетнама материальни новкъостал дара хьакъехьара болам. Советски наха массанахьа а гlолла шоай лоlамера взносаш ю Вьетнам хьалхабара йолча машара фонде.

Укх деношка машар лорабара Советски Комитете хилар дог тохадолийташ дола ДРВ чурча гlулакхий министр Унг Ван Кхьен керте а волаш вай мехка ена йолча вьетнамски делегацеца машар лорабара республикански краевой, областной комитетий викалаш, машара фонда правлене членаш, кхыча общественни организацей викалаш вlашагlкхетар. Цига дийцар советски болхлошеи колхозхошеи а инженерашеи техникашеи а, lилмахоша, культуран просвещенеи деятелаша, дешархоша, пионераша Вьетнама новкъостал дара гlулакха юкъе шоашка лувцалуш дола дакъа лувцаш хилар. Из новкъостал эггара эрг-эргагlча тайпара а да.

Краснодарски кlада деча комбината коллективо хьахойт турпалерча Вьетнама дола заказ йиллача ханал хьалха ше кхоачашлаь хилар а вошал долча мехка 400 тонн пряжа дlаяхьийта хилар а. Сийлахьарча машиннаькъахочо А. Паршина доагор кходарах шийна енна преми машара фонде дlаеннай. Паршингара хьокхам а ийца, цо даьр даьл цунна балхарча цун новкъосташа, цар машара фонде дlаденнад 1300 сом. Белгалваьнна волча советски lилмахочо, СССР медицински lилмай Академе боккъаларча члена Н. Н. Жуков-Вережникова машара фонде дlаденнад ше lоадаьчох дикка дукха ахча. Калининградерча цхьан школа дешархоша воскресник чакх а даьккха, цига даьккха ахча Вьетнама новкъостал дара фонде дlаденнад.

Цу вlашагlкхийттача дакъа лоацаш хиннача вай вьетнамски доттагlаша, цар даькъе хиннача СССР-ча Вьетнама Демократически Республика посола Нгуен Ван Кинеи СССР-ча Къулбехьен Вьетнам мукъаяккхара Къаман фронта массазарча представительствана керте латтача Данг Куанг Минеи а оаха массане а раьза хиларца дегаш детта а луш ладувгlар советски наха къоастам боллаш долча гlулакхашца Вьетнама новкъосталаш деш хилара хьакъехьа республикашкареи областашкареи деча хоамашка.

Машар лорабара Украински комитета викалаша хьакхайкадир, кlира чакхдоаккхача деношка гулдаьча 100 эзар сомах шоаш Вьетнаме 25 тонн шекар, 5 санитарни машин, тайп-тайпара дола кхачан товараш дохьийташ хилар.

Машар лорабара Ленинградски комитето 60 эзар сома маьха медикаменташ йохьийт. Москвичаша эц Вьетнама тlема инвалидий цlенна йола оборудовани. Латвийски машара оагlонгахьарчар шоаш гулдаьча ахчах санитарни машин ийцай. Тульски машара оагlонгахьарчар вошал долча мехка йохьийт 5 эзар велосипед. Волгограда къахьегамхоша — ши бульдозери дуккха а кхачан продукташи, машар лорабара Красноярски комитето — школашта йола оборудовании материалаши.

Эггара эрг-эргагlа дола товараш Вьетнаме дlадохьийт Азербайджана, Армене, Коми АССР, Куйбышевски а кхыча а областаша.

Машар лорабара Советски Комитето машара фонда правленеца цхьана, парел совгlа, шоашкара барзкъий йоккха парти йохьийт фецарча тlемаех зенаш даьннача бераштеи кхалнахаи.

Уж бакъдараш, аьлар Н. С. Тихонова, — вьетнамски халкъо вий яха моастагlа — американски агрессор эшавара шоашка дулург мел дар дегlерташ советски нах хилара къаьгга дола тешал да. Из новкъостал денгара-денга дегlаухаргда.

Турпалерча вьетнамски халкъацарча солидарноста кlира чакхдоаккхача хана са безам бар машар лорабара Советски Комитета цlерагlа, вай мехка берригача машара оагlонгахьарчар цlерагlа вьетнамски вежарашта тешам бала американски интервенташ сийрда-сийлахьарча вьетнамски лаьттан тlара дlабалийтара советски наха деррига низаш тlадохийтаргхиларах.

Тхо шуца да шоана, тха вьетнамски доттагlий, вежарий!

(ТАСС).

Тахан — энергетика Ди

ЕЗА-ЙОККХАЧА ИНДУСТРЕ ЛОАРХIАМЕ ДАКЪА

Укх шера 22-ча декабре вай мехко эггара хьалхе белгалдоккх «Энергетика Ди». Из цIей дезде оттадеьд коммунизма материально-технически база хьаара даькъе энергетически промышленноста болхлошта карагIдиййнача доккхийча гIулакхий сийна.

46 шу хьалхагIе, 1920 шера 22-ча феврале Советий VIII-ча Еррироссийски съездо массала раьза а воллаш къобалъяьй В. И. Ленина заданехи цун кулгалцеи оттаьь хинна ГОЭЛРО план — Россена электрификаци яра Пачхьалкхен план. Из хиннай Ленина парте шоллагIа программа а аьнна йола, мехка электрификаци яра ларда тIа СССР халкъа боахам дегIаккхувлара эггара хьалхара бIарчча цхьа перспективни план.

Цу къаьстта йоккхача боахама проблема чIоагIа лоархIам а беш, В. И. Ленина съезде яьхад: «Мехка электрификаци яь яьнначул тIехьагIа мара, промышленноста, юрта боахама, транспорта кIал хIанзарча йоккхача промышленноста технически база оттаьччул тIехьагIа мара, цу хана мара ходдамболлаш котдаргдац вай» (Ленин, 5 изд., т. 42, оагI. 159). Электрификаце лоархIам кхы а чIоагIа дог тешадаш гучабаьккхаб ленински формула тIа: «Коммунизм — из да Советски Iаьдали берригача мехка электрификаци яри».

Баьчча указанешца хьалхле а лелаеш, Коммунистически партеи Советски правительстваи Советски Iаьдал даьннача хьалхарча шерашкои а дена леррагIа чакхъяьхай мехка электрификаци яра политика. Къоначa Советски пачхьалкхенга пачхьа Россегара тIехьаленна кхаьчар тIехьабиса электроэнергетически боахам бар. Электростанцей беррига низ 1,1 миллион киловатт бар 1913 шера, хIаьта хьайоаккхаш хинна электроэнерги — 2 миллиард киловатт-сахьат.

10—15 шера лаьрхIа хиннача ГОЭЛРО плано электроэнергетика дегIаккхувлара даькъе оттадаь хиннар йолаш йола мощносташ юхаметтаоттаелгеи царна реконструкци елгеи, хIаьта иштта 20 тепловойи 10 гидроэлектростанцеи а йолаш 30 керда электростанци хьалъелга а дар. Оттаьь из ха чакхйоалаш 8,8 миллиард киловатт-сахьат электроэнерги яха езаш бар мохк.

Оттаьь хинна план керттерча даькъе 1931 шеррахье а кхоачашъяь ялар. Цу хенале болх бе йолаелар массанена а йовзаш йола Каширски, Шатурски, Волховски, Свирски, Днепровски, кхыйола электростанцеш. ДIадоча шерашка кхы а хьалйир массехк йоккха тепловойи гидроэлектростанцеши, хIаьта цо йиш хилийтар тIом хьале хьалхагIарча 1940 шера 48,3 миллиард киловатт-сахьат электроэнерги яккха. Гитлеровски гIаьрахоша доккха зе дир мехка энергобоахама. ТIом лаьттача шерашка цар йохайир беррига а дIалаьрхIача 5,8 миллион киловатт низ бола Днепровски, Зуевски, Дубровски, кхыйола станцеш а юкъе йоагIаш хинна 60 йоккха электростанци. ТIом дIабаьнначул тIехьагIарча шерашка советски халкъо сихха юхаметтаоттайир йохаьь хинна электростанцеш, дуккха а дукхагIа лакхйир кердаяраш хьалъяра темпаш. Болх бе йолаелар 1 миллион киловатт совгIа низ бола тепловой электроцентралаш: Къулбехьен-Уральски, Приднепровски, Лугански, кхыяраш. Ленина цIерах йола Волжски ГЭС, Братски ГЭС, кхыяраш юкъе а йолаш йола йоккхий гидроэлектростанцеш хьалйир Волга, Днепр, Ангара, Обь, Иртыш яхача хиш тIа. ТIехдоккхий низаш дола гидроэлектростанцеш хьалъяреи царна эксплуатаци яреи даькъе дунен тIа хьалхара моттиг лоац хIанз Советски Союзо.

1954 шера СССР болх бе йолаелар дунен тIа эггара хьалхара атомни электростанци, хIаьта 1964 шера болх бе йолаелийтай уж тайпа кхы а ши станци — Белоярски Ново-Воронежски. КIайча форда йисте хьалъе йолаьй эггара хьалхара приливной электростанци.

Советски Iаьдал латтача шерашка энергетика дегIаахара темпаш сихъенна хилара дувц укх тайпарча цифраша а: нагахьа санна мехка промышленни производства беррига а боарам 1966 шера 1913 шера боарамал 56-зза лакхегIа хиннабале, цу юкъа электроэнерги 250-зза дукхагIа а яьккха, семилетка тIехьарча шера 507 миллиард киловатт-сахьат хилар, хIаьта лаьрхIа хинна низ 115 миллион киловаттага дIакхоачабир е 1913 шера хинначул 100-зза дукхагIа хилар. Электрически энергех пайда эцаш доацаш халкъа боахама цхьанна а даькъе цIи якха могаргдац хIанз. Электрификаци сихха дегIаахаро Iалашдир аллюмини, тIехдика болаташ, бесаш дола металлаш, кхыдараш хьадара темпаш лакхъелга. Электрификаци яьча машинаькъий дIоахалга диллача дунен тIа эггара хьалхарча моттиге яьннай СССР. ХIара шера дукхагIа пайда эц электроэнергех юрта боахаме. Электричество чIоагIа юкъейоагIаш латт Советски наьха вахара гIулакхаште а. Аьхка цхьан Нохч-ГIалгIай АССР а хIанз 70 эзар телевизор, 80 эзар радиоприемник, эзараш холодильникаш, барзкъаш дутта машинаш, электропылесосаш, иштта кхы дIахо а.

Коммунизма материально-технически база хьаара гIулакхна электрификаци къаьстта боккхача лоархIаме хилар теркал а деш КПСС XXIII-ча съездо кердача пятилетка Директивашка оттадаьд энергетически боахам дIахо дегIабоалабелга. Берригача мехка электрификаци яра ленински идея я керда пхе шера плана ларде йижар. Хьайоаккхаш йола электроэнерги 5 шера дукха совгIа-эшашагIа йоацаш 70 процент дукхагIа а хинна, 1970 шерале 830—850 миллиард киловатт-сахьатага дIакхоачаргья. Энергетика дегIаккхувлара керттера лостам хургба йоккхий тепловойи экономичнии гидроэлектростанцеш хьалъелга. СибарегIа хьалъяь йоалаш латт дунен тIа эггара йоккхагIа йола Красноярски ГЭС. Энергех дикка дукхагIа пайда ийбергба материальни-производства дерригача доакъошка. Городашка бахача наха цIагIа эшача гIулакхашта хьахецаш йола электрически энерги 60 процент дукхагIа хургья, хIаьта юрташка бахарашта хецар — кхозза.

Энергетика дегIаккхувлара даькъе вай мехко доккхий толамаш даькъа хилар бIаргагу вай Нохч-ГIалгIай республикага хьежача а.

1920 шера, Нохч-ГIалгIайчен территоре тIа Советски Iаьдал бокъонца чIоагIденна даьнача хана, бокъонца республика йиса хиннар 3 эзар говра низ бола Старипромыслашка хинна «Шпис» яхача общества цхьа [illegible] электростанци мара хилар.

Технологически гIулакхаше лаьмате дукххача электрически тепловойи энергех пайда эцаш йола мехкдаьттадоахеи мехкдаьттачакхдоахеи промышленность дегIаккхувларо дIадийхар йоккхий электростанцеш хьаелга.

ГОЭЛРО планага хьежжа 1929 шера Грозне хьалйир Къилбаседа Кавказа эггара хьалха электрификаци еш йола теплоэлектроцентраль. Цу хана денз геттара керда йоаккхаш реконструкци а яь хIанз цун низ юххьенца хинначул 8-зза дукхагIа ба.

Грознена а республикана а боккхача лоархIамера гIулакх хилар 1953 шера Новогрозненски ТЭЦ болх бе йолаялийтарах. Из я эггара хьалхара а эггара низ болашагIа а йола энергосистемера лакхача давлене станци. Электричестваци Iанарцеи цо Iалашъю мехкдаьттан химически промышленноста керда йоккхий предприятеш. 1961 шера Аргун яхача поселке хьалъяьй хIанзале болх бе йолаенна шекара завод, мясокомбинат, «Пищемаш» яха завод, цIенош ду комбинат, кхыраш а йола керда промышленни район энергеца Iалашъелга керттера декхар а долаш йола ТЭЦ-4.

Кастта болх бе йолайолийтаргйолаш я ТЭЦ-3. Гуччахьарча тайпаех йола из керда станци хIанзарча оборудованеца кийчъяь я. Цо дикка совйоахаргья электрически тепловойи энерги йоаккха мощносташ.

Хьалъе лаьрхIа я кхы цхьаькха а йоккха энергетически гIишло. Гудермеса районе химически промышленноста массехк предприяти хьалъе йолаярца дувзаденна цига хьалъезаш я республике эггара низ болашагIа йола тепловой электроцентраль.

Йоккха йоацача ремонтни мастерскех 1955 шера хьайир «Грозэнерго» центральни ремонтно-механически завод. Цун коллективо кхоачашду Грозненски электросистемерча чоалханерча оборудованена ремонт яь ца Iеш, Дагестански энергосистемарча оборудованена ремонт яра доккхий балхаш.

Республика энергетика дегIаккхувлара гIулакх боккхача лоархIама я Малхбоалехьарчен Малхбузехьарчен электрически сетей, гIишлош яра управлене, СССР энергетикеи электрификацеи министерства кхача организацей коллективаш.

«Грозэнерго» берригача предприятей болх дика вIаштIехьбаьнна лелаш хилара царга йиш хилийтар 1959—1965 шерашка электростанцей низ 23 процент совбаккха, электроэнерги 76 процент, теплоэнерги — 44 процент дукхагIа яха. ХIанз 2,4 миллиард киловатт-сахьата энерги йоаккх Грозне, хIаьта из 1928 шера боарамал 65-зза дукхагIа а паччахьа Россе 1913 шера йоаккхаш хиннaна электроэнергел дукхагIа а хул. Болхлошеи специалисташеи тIагIертта творчески къахьегаро йиш хилийтар дукхалла хьокхамаш лакхдаь ца Iеш, потребителашта тешшаме а кхоме а электроэнерги лоаттаяра хьокхамаш лакхде а. ДIахийцача хIара киловатт-сахьатага дIадаха доагор семилеткех 57 грамм кIезигделар, хIаьта теплоэнерги дIахийцача — 3,8 килограмм кIезигагIа. Энергега дIабода мах лохбара чотах планал совгIа 5,3 миллиона пайда баьб.

Республика энергетикаша чIоагIа уйла тIайохийт технически прогрессана, керда техникеи хьалха латта опыти производствана юкъеяккхьяра. Дуккхьал цхьан 1965 шера кердача техникаx йола мероприятеш юкъекхахьарах хинна экономически эффект 170 эзар сом совгIа яр.

Технически прогресс эча хьинаре дакъа доац рационализаторашеи изобретаташеи. Семилетке юкъейихьай 858 эзар сома моьха экономически эффект енна йола тайп-тайпара 1811 предложени.

Республика энергетикаша толаме къахьег кердача пятилетка хьалхарча шера а. «Энергетика Денна» электрически тепловойи энерги яккхара 11 бетта план тIехкхоачаш а еш накъабола уж. Цул совгIа, ер шу хьадоладелча денз цар кхояьй условни догора 6500 тонни 11 миллион киловатт-сахьат гаргга электроэнергин. Энергетика предприятей балха тIа доккхий толамаш доахилга вIаштIехьдаьннад иштта партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша боккха организаторски политико-кхетамеи болх бар, кулгалдеча болхлой доалдара говзал а шоашта тIадиллача гIулакха хьалхара бекктокхам а лакхбар бахьан долаш.

Цхьабакъда, деррига производственни толамаш дукдувла керттера хьаст нах ба — болхлой, инженераш, техникаш, гIулакхера нах, — шоай хьинар ца кходеш цар хьега къа.

Энергетика дегIаккхувлара даькъе семилетка заданеш толаме кхоачашъярах дукха ха йоацаш СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаца Советски Союзе орденаши медалаши елар Нохч-ГIалгIай АССР-ерча 21 сега.

Даьхен эггара доккхагIа дола совгIат — Ленина орден еннай Новогрозненски ТЭЦ-а турбина машиниста Алексей Михайлович Ивашкина. Экономически оборудовани тIехдика йовзаш хилар бахьан долаш цо даим Iалашду цунна технически ниййса эксплуатаци елга, кхомегIча тайпара болх белга вIаштIехьдоаж. 30 шу совгIа ха я Воробьева Александра Константиновнас — «Грозэнерго» Центральни ремонтно-механически завода электрообмоточчий бригадира, энергетически промышленносте болх бу. Хьинар ца кходаш цо хьийгача къин Къахьегама ЦIеча Байракха орден яларца мах баьб. Грозненски ТЭЦ-а коллектива юкъе чIоагIа лоархIаш ва Асуханов Шаний Iабаз — цу коллективе 20 шу совгIа хана болх беш хьевоагIа электрослесарь-приборист. Цунна а иштта Къахьегама ЦIеча Байракха орден еннай. Окуев Висий Ахьъяда «Знак почета» яха орден еннай. Малхбоалехьарча электрически сеташка болх беш цо евареш ца ярах, юрташкарча потребителашта цо цахаддаш электроэнерги лоаттаярах. СовгIаташ денчараштa юкъе ба иштта В. А. Фролов — № 66 йолча мехколонна электромонтерий бригадир, Г. Т. Лихачев — «Грозэнерго» районни управлене управляющи, В. А. Ахмадов — Новогрозненски ТЭЦ-а гIишлошъяра управлене плотник, С. Ф. Уваров — «Грозэнерго» районни управлене керттера инженер.

Доккхий правительственни совгIаташ далар — из да энергетика дIахо дегIаккхувлара партеи правительстваи керда йоакхо эш хилар.

Кердача пятилетка доккхий декхараш кхоачашде дезаш ба республика энергетически предприятей беррига болхлой.

Мощносташ совъяхара ниййсса тоаде доагIа болх беш йолча оборудованех пайда эцилга, из дукхагIа кердаяха а цунна модернизаци е а эза.

Республике мехкдаьтта дукхагIа доахаш хиларах дукхагIа йоах хIанз алсамо алаех йоагаеш латта мехкдаьттаца хьаухе газ. Теплоэлектроцентралий болхлоша цу газах пайда дукхагIа эца беза доагора меттел, цу тайппара, мазути кIорн кхо а деш.

КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои «1966—1970 шерашка СССР халкъа боахама электрификаци ярах» болча шоай соцам тIа декхар оттадаьд Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дуза ди хьетIакхачалехьа мехкара еррига совхозаши-колхозаши электрически энергеца Iалаш е а хIаьта 1970 шерале дукхагIа болча колхозий совхозий болхлойи цIеношта электрификаци е а аьнна.

Юрта боахам пачхьалкхен энергетически системашкара электрически энергеца Iалашъяро лоаца даькъа пятилетка чакхйоалача хана 80—90 процентага дIакхоачаде деза.

Уж мероприятеш толаме кхоачашъяр — республика энергетикий лоархIамегIарча декхарех цаI. Шеко яц, Нохч-ГIалгIай АССР энергетически предприятей болхлоша, инженераша, техникаша, гIулакхерча наха производства экономически эффективность лакхъяра долча кхоачамех бизза пайда эцаргхиларах а Советски Iаьдала 50 шу дизара баха боагIача тайпара уж накъаргIоргхиларах а.

Н. ПРАВЕНЬКИЙ,
КПСС Нохч-ГIалгIай обкома промышленно-транспортни отдела заведующи.

КЕРДАЧА ХЬАЛАШКА

Пятилетка хьалхара шу дIадоладелча денз планированеи экономически стимулированеи кердача системага ялара кийчон балхаш деш я тха «Электроинструмент» яхача завода коллектив. Завода дина производственни майдашн керда оборудовани яле а, цхьайола халонаш нийслу тхона. Цкъа-дале, завод хьалъеча хана хиннача проекта технологически дакъа къаденнад, хIана аьлча проект кийчъяьр 1958-ча шера, хIаьта цу проектах хьаьь мощносташ хIанз а тIехьа балха юкъекхухьаш я. Цу юкъа дикка хувцаеннай арахецача изделей конструкци, завода специализаци а эргаьннай.

Цу хана хьа а ена, кердача технологех пайда эца йиш йоацаш дукха оборудовани латт заводе, цар моттиг дIалоац, из бахьан долаш кердача хьалашка болх беча хана предприятена зе хургда.

Цудухьа сихха хьажа дийзар тха производства кердача технологега, арахеца изделеш-соца а ца еш. Ца эша оборудовани дIа а яькка цун метта керда оборудовани оттайир.

Завода керттера фонд йиъ миллион сом да, хIаьта цу фондах эца пайда геттара кIезига ба. Тха завод хIанз а тIехьа хьалъеш шеръеш я. ТIадоагIача шера чакхдаргда гIишлон балхаш, цудухьа кийчо е еза дукхагIа продукци арахецара, цо торо хулийтаргья фондах дикагIа пайда эца.

Хьалха дIаяхача хана а лоархIамегIчарех цхьа декхар лерхIар тха заводе болхлой кадраш кийчъяр, хIаьта хIанз кхы а чIоагIагIа йоакхо ю цу дешай.

Кхоачамболлаш инженерно-технически болхлой ца хилар бахьан долаш, технологически дешаш къоастадара балха юкъеззай Нальчикски конструкторско-технологически бюро, цо кийчъяьй сборочни цеха лаьрхIа керда планировка, транспортни операцешта комплексни механизаци яра проект, ерригача кердача изделешта эша технологи. Уж балха юкъехьоргья 1967-ча шера.

Укх шерре а цу проектаех реконструкци яра балхаш чакхдоахаргда сборочнии литейнии цехашка. ТIадоагIача шера кхы мел йолча цехашка чакхдоахаргда уж балхаш. Завода помещенеи оборудованеи промышленни эстетика дIадехар теркаме а лувцаш кхоачашъергья еш йола реконструкци. Цуница цхьана лакхлургья производства культура а.

Тха завода мощносташ сихагIа караерзаяра специализаци е лаьрхIад тхан Ростовски «Электроинструмент» яхача заводашта. Ростовски заводе лакха квалификаци йола кадраш я, хIаьта завода майдаш зIамига я, тха заводе арахецаш йола продукци я цига арахецар а. Тха заводе йоккха майдаш я, хIаьта квалифицированни болхлой кIезига ба. Заводашкарча майдаехи кадраехи бизза пайда эцара Ростовски заводе хьаергья шинна а завода лаьрхIа йола духхьашха арахеца керда изделеш. Цул тIехьагIа уж арахеца йолалургья тха заводе а. Иштта специализаци ярах шин заводо арахеца товарни продукци шозза совгIа лакхлургья.

Цу массайолча мероприятеша дIадех дукхагIа кадраш кийчъелга. Тха заводе балха бола нах хьалхагIа цIаккха заводе балха хиланза ба. Царца болх бе хала ла. Хьалха денз болх беш болча нахал дукхагIа ба тха керда болхлой. Вешта аьлча шозза дукхагIа ба заводе керда балха баьхка нах. ХIанз кIеззига тоалуш латт из гIулакх. Тха дукха специалисташ ба тха тхоай профессионально-технически училище кийч а баь заводе болх беш. Заводера 150 саг болхлой кагирхой школе деша багIа. 140 болхлочо чакхъяьккхай юкъера школа, 34 болхло заочно институташкеи техникумашкеи деша багIа. Производстве болх бешехьа 80 болхлочо чакхъяьккхай профессионально-технически училище. Берригаш а хIана бац аьнна техминимума кружокашка деш ба завода болхлой. Заводе чуйоагIаш я учебни комплекс, профтехучилище, болхлой кагирхой школа, дукха ца говш заводе болх беш хургья института учебно-консультационни пункт.

ХIара кIиранна шинарча дийнахьа мастера ди хул. Производства болх дикагIа вIаштIехьбаккхара хетаьь лекцеш еш цига мастерашта, экономически политически дешаш дувц, дикагIйола опыт дIа-юха лу. ХIанз болх бе дIайолаеннай экономически курсаш. Цига дешаш хургба беррига инженерно-технически болхлой, гIулакхера нах.

Къаьстта чIоагIа теркам тIабахийтаб тханцига арахецача продукце дикал лакхъяра. Технологически конструкторски службаша цу даькъе дукха къахьег. Электроинструмента — выключатела эггара мелагIа йолча узлана йиза модернизаци йир. Цун ресурсность дикка лакхъелар. ХIана модернизаци е дерхI редуктора. ХIара кIиранна цкъа продукце дикала ди хул, цига дувц продукце дикалах лаьца дола дешаш. Укх шера тха заводе хиннача пачхьалкхен комиссе лакха оценка елар технологически дисциплинаи арахецача продукценеи.

Цу мел йийцача мероприятеша дикка лакхлаьд доаха къахьегама толамаш. Цхьайтта бетта план тIехкхоачашъяьй. Къахьегама овсарле дIадахача шерарчул 50 процент лакхъеннай. Юкъера лаьрхIача хIара болхлочун алапи 10 сом лакхденнад, проценташца лаьрхIача из хул 12 процент.

ДIадахача шера завод планово зедеш яр, хIаьта укх шера итт бетта завода хинна пайда 400 эзар сом да. Завода сурт а эргадьнна тоаденнад. Завода коа дIаегIай эзар совгIа сомий гаьнаш, цехашка цIенагIеи паргIатагIеи я, зизаш латт цига. Наьха дикагIа къахьега безамбоагIа, лакхлу къахьегама овсарле. Цу дерригне торо хилийтар тха, укх шера цхьоалагIча ноябре денз кIиран пхе дийнахьа болх бергболаш гIулакх вIаштIехьдаккха. ХIаране кIира шин дийнахьа салоI.

Иштта чIоагIа лоархIаме да болхлоша салоIаргдола гIулакх лар. Районе спортивни база яц. Тха заводе спортивни майдаш йолаш я. Ялх футбольни иштта ялх волейбольни команда я, дика шахматисташи борецаши ба. Ахкан замалахь спартакиада дIайихьар завода спортсменаша цига дакъа лаьцар 150 болхлочо. Iана замалахь царна эша спортивни зал йоацаш я. Цу дешай йоакхо е еза.

Тха завода коллективо дика кхеталеш да кердача системага ялара кийчо елга чIоагIа лоархIаме хилар. Цу системага далара балхаш 1967-ча шера шоллагIча квартале чакхдоахара хьинаре къахьегаргда оаха.

Б. ГАГИЕВ.
«Электроинструмент» яхача завода планово-производственни отдела начальник.

Таханарчул кхоана дукхагIа

Пятилетка хьалхарча шера хьинар айденна къахьегаш я Грозненски производственно-товарни контора коллектив. Мехкдаьтта сийрда продукци арахецара шера план 12-ча декабре кхоачашъяьй контора коллективо. Продукцега дIабода мах лохбарах укх шера паччахьалкхена кхоадьд бархI бIаь эзар сом.

Къаьстта дика къахьегаш я ни. Поркин, Косьянов керте латтача установка, цеха коллективаш. ХIара сменах нормаш 110—115 процент кхоачашъю цар.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Грозненски № 3 йолча ТЭЦ-е ер шу толамца чакхдаккхара шерра социалистически яхье яьнна къахьегаш я сменай, бригадай коллективаш. Царна юкъе хьалха латташ я котельни цехера А. Савченко керте латта смена. Цига белгалваьнна дика къахьег слесара А. Тимченко, машиниста В. Солянниковас, кхыбараша. ХIара сменах нормаш тIехкхоачашъю цар.

Сурта тIа: смена начальник А. Савченко, машинист В. Солянникова керттерча щите яь (котела) режим тоаеш ба.

И. Плиева сурт.

МАТЕРИАЛАШ КХОЕШ

Бахача наьха хьашташ кхоачалдеш ткъо эзар пара кога гIирс арахийцаб укх шера планал совгIа Грозненски кога гIирса фабрика коллективо. Еррига продукци арахецара шерара задани кхоачашъяьй итталагIча декабре. Цу хана денз пятилетка шоллагIча шера чотах къахьегаш я фабрика коллектив.

ХIаман кхомбара москвичийи ленинградцийи болам хьаллаьцача коллективо кхояьй 28 эзар сома мах хьа материалаш, царех хьабаьб ниъс эзар пара кога гIирс. Планах йоагIачул 6,5 процент лакхагIа я къахьегама овсарле а.

В. РАДОВА,
планово-экономически отдела начальник.

ДИКАЧА ХОАКХАМАШЦА

ВурийтталагIча декабре денз пятилетка хьалхарча шера задани толамца кхоачашъяьча предприятешта юкъе я Грозненски химически комбинат. Белгалдаккха деза, дIадахача шераца ниййсдича укхаза къахьегама овсарле 14,6 процент лакхъеннилга. Химкомбината яр санна продукци арахецача мехка предприятешта юкъе эггара лохагIа да химкомбинате продукцега дIадодар.

Комбината йоккхача коллектива юкъе хьалха латт нов. Олифер керте латтача спирта шоллагIча очереда цеха коллектив. ЦхьайтталагIча декабре кхоачашйир шера план цу цеха технологаша. Иштта дика толамаш доах нов. Тюрина кулгалдеча дубителаш арахецача цеха коллективо а.

Н. КАСТЫРИНА,
инженер-экономист.

ГIИШЛОШЪЕРАШТА КАРАГIДИЙННАРАШ

Промышленности беррига халкъа боахами дIахо дегIаккхувлара боккха лоархIам болаш да капитальни гIирсаш хьалдар. Шерагара шерага лакхлу город Грозне дIаухийтача капитальни вложеней боарами подрядни гIишлой-монтажни балхий плани. 1966 шера 10 бетта подрядни гIишлой-монтажни организацеша пайда ийцаб 70,8 млн. сом совгIча ахчах, цунах чуIе цIенош хьалдарга дIадахийтад 10,5 процент. Кхоачашлаьча 6,6 млн. сома маьха долча балхий боарам соахка цу хана хинначул лакхагIа а бIарччача 1965 шера дIадахийтача ахчан боарама ниййсса хIана бац аьнна а ба. Масала, «Грозпромстроя» треста гIишлошта механизаци еча управлене коллектив (управлене начальник нов. Шарубура) шера план ханал хьалха кхоачашъярца накъаяхар Сийлахь-боккхача Октябра 49 шу дизара, цо йиш хулийтаргья шу чакхдаллалехьа кхы а 60 эзар сом хиллал долча пачхьалкхен ахчах пайда эца.

Балхаш дара шера план ханал хьалха, 4 декабре кхоачашъяьй № 7 йолча треста Грозненски монтажни управлене (начальника нов. Ю. Ш. Элердашвили) башха-дикача коллективо. Цу ханна 5,2 процент тIехкхоачашъяьй къахьегама овсарле лакхъяра задани, гIишлой-монтажни балхаш дарга дIабода мах лохбарах 678 эзар сом кходаьд, цу даькъе 3 эзар сом — планал совгIа баь пайда. Йистеяла езаш йола халкъа боахама плана лоархIамера объекташ хьалъяра балхаш даь яьннай коллектив.

Из коллектив белгалйоаккхаш дола хIама да къахьегама овсарле лакхъяраи монтажни балхий дикал тоаяраи тIадерзадаь долча кердачо, прогрессивничо, толашагIчо укхаза шийна толаме никъ буллаш хилар.

Масала, трубопроводаштеи конструкцештеи автоматически ахавтоматически сварка елга юкъедахьаро новкъостал даьд пачхьалкхен план ханал хьалха кхоачашъяра, гIишлой-монтажни балхий темпаш лакхъяра, коллектива дерригача производственни гIулакхий экономически эффективность лакхъяра. Укхаза толаме караерзаьй турбопроводашта сварка яраи муккъаргIйоацаш изоляци яраи йола, хьадеш дола балхаш дика хулга Iалашдеш йола поточни автоматически лини.

Укх шера 14 декабре денз пятилетка шоллагIча шера чотах болх бе йолаелар аьшкабетонни конструкцей завод (директор нов. Б. М. Пальчик).

11 бетта план кхоачашъяьй «Монтажтермоизделия» яхача треста специализированни управлене (начальник нов. Р. Х. Хасабян) болхлоша, инженераша, техникаша, гIулакхерча наха. Укх шера 1-ча декабре 72,4 процентага дIакхоачабеш лакхбаьб теплоизоляционни балхашта индустриализаци яра боарам изоляционниний коллективо. Изоляцена тIагIолла хьерчае рулонни стеклопластика хьае йолаяьй, цо торо лургья изоляце йоаккха ха йIаьхъе, балхашка дIадолар лохде. къахьегама овсарле — лакхъе.

Изоляционни материалаш вагонаш тIера Iойоассаеча, уж автомашинашта дIатIайоаттачеи Iойоассаечеи балхашта юкъейихьай автотранспортер. 1966 шера 1-ча июле денз 31-ча декабре кхаччалца дIахьош долча хьалдеча гIирсий дикалга Еррисоюзни хьажара юкъеяхай из коллектив.

ГIишлошъяра дикача оагIорахьара влияни еш, къахьегама хьалаш тоадеш, хала балхаш аттача доахаш долча кердачун, хьалха латтачун белгалонаш йолаш хиннай городе гIишлошъеча кхыча организацешна а.

Ховш да, гIишлошъяра индустриальни методий лард вIашагIйоалла аьшкабетон хилар. Из прогрессивни эффективни материал хьаяра боарам шерагара шерага лакхлуш ба. Нагахьа санна города гIишлой индустре предприятеша 1959 шера 56,4 эзар кубически метр вIашагIйоаллача аьшкабетонни конструкцеши доакъоши хьадаь дале, укх шера 11 бетта аьшкабетонни конструкцеш еча грозненски заводе 84 эзар кубически метр совгIа хьаяьй уж.

ВIашагIйоалла аьшкабетон лукханахьа юкъекхахьар бахьан долаш доккхийча доакъошца зданеши гIирсаши хьалдарга довла йиш хиннай, къахьегама овсарле лакхъяреи гIишлош хьалъяра ханаш лоацъяреи керда накъаш корадаьд. ЦIенош хьалдеча комбината балха опыто, цун низ проектничунга дIакхача гаьна бале а хьахьокх, доккхийча доакъоех цIенош хьалдар гIойленагIа хилар.

ЦIенош деш йолча комбината коллективо доккхийча доакъоех хьаду 18,3 эзар квадратни метр чуIе цIенош. Царех 8 эзар квадратни метр наха чуIе дIаеннай, хIаьта вож юхедиса чуIе цIенош сихагIа хьалдаь дахара де дезар деш я коллектив.

Укх шера 11 бетта подрядни балхаш дара план 94 процент кхоачашъяьй города гIишлой-монтажни организацеша. 37 гIишлой-монтажни организацех 23 подрядни балхий планах лоархIаяьяц, царца я «Грозхимнефтестрой», «Грозпромстрой», «Чечингсельстрой» яха кхоккхе а трест.

Ховш да, экономически эффективность лакхъяраи производительни низаш дегIаухилга сихдараи хоадамболлаш йолча факторех цаI дIаяхийтача капитальни вложенеша хьалур, лакхделга хилар. Укхаза а вIаштIехьдоацаш да вай гIулакхаш. ДIабахача 11 бетта болх бе йолаялийтай 51 процент керттера фондаш, цу даькъе мехкдаьтта чакхдоахачеи химически промышленносте планах 12 процент, энергетически — 44 процент, мехкдаьттадоахачеи газовии — 84 процент. ЧуIе цIенош хьалдара хьахийцача ахчах цу юкъа пайда ийцаб 85 процентах, эксплуатаце дIаденна чуIе цIенош планах лаьрхIа хиннарех 50 процент да. Города къахьегамхошта чуIе цIенош эксплуатаце дIадала аьнна тIайица хиннача декхарашка оттаьь хинна ханаш юкъахъяьхай № 131 йолча гIишлой-монтажни поезда, «Южгазпроводстроя» № 9 йолча СМУ, «Красный молот» яхача завода, Новогрозненски ТЭЦ-а гIишлой управлене, цхьайолча кхыча предприятей коллективаша.

ХIанз а юкъера дIаяханза я брак еш, даьдаланза дуккха балхаш юхедиса доллашехьа а, объекташ приемочни комиссега дIателаш, ца даь балхаш даьд яхаш дIаяздеш, кхы тайпа мегаргдоаца гIулакхаш лелалеш йола моттигаш.

Юххьанцарча партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша гIишлошъераштa юкъе хIанз а кхоачамболаш бац политически кхетамеи болх. кIезига лакхбу гIишлошъечарча гIулакхашта, гIишлошъерий къахьегам дикагIа вIаштIехьбаккхараи къахьегамеи бытеи хьалаш тоадараи хьалхара кулгалхой бехктокхам.

ЛерттIа хьал ца еш йола объекташ Iалашъю ерригаш а хIана яц аьнна йолча хьалъяь яла езача гIишлошка тахан а тIехьа вIалла тоъаш йоацача хьу, кизга, кхыяраш санна йолча гIишлой материалашца. ГIишлошъерий балха тIа кхоачамбоацараш хилара дуккхача даькъе бехке я балхий боарамаш оттадеча хана цIенхашттара хIамаш теркал ца деш, технически документаци геттара дукха тIехьаьккхаи цкъаза во оттаяьи дIателаш йола проектни организацеш. Эггара хьалха из ала доагIа «Чечингражданпроект» яхача институтах (директор нов. Е. А. Грещан).

ХIанз, керда шу хьахила кIеззига денош мара ца дисача хана, гIишлошъеча трестийи предприятейи боахама кулгалхой, партийни, профсоюзни, комсомольски организацей эггара керттера декхар да хьалхарча аргIанна 30,5 эзар квадратни метр чуIе цIенош, школьнии деша даха ха йоацача берийи учрежденеш эксплуатаце дIаялар. ГIулакх толаме чакхдоаккхалургдац гIишлош хьалъеча болх беш вола хIара саг шийга дIаеннача участкана хьалхара бехктокхам хеташ а инициатива йолаш, творчески болх беш а ца хуле.

Вай даьхен беррига къахьегамхой а санна доккхий социалистически декхараш тIа а ийца Советски Iаьдала 50 шу дизараи вай парти хьаккхелла В. И. Ленин ваьча дийнахьа денз 100 шу дизараи яха йоагIача тайпара накъаяхара кийчлуш я гIишлой индустрей гIишлошъеча организацейи предприятейи коллективаш.

Н. БАРАНОВА,
КПСС Грозненски горкома промышленно-транспортни отдела заведующе заместитель.

ЮРТБОАХАМА ШЕРА ИТОГАШ ЕШ

ДЕГIАУХ ЭКОНОМИКА

Хlара шера массехк миллион сом ве йора тха совхоза. Производственни участкай куьйгалхошен специалисташен экономически тlехьаюсаш йоцуш ла совхоз рентабельни хургйолаш наькъаш лийха ха яр из.

КПСС ЦК мартовски (1965 ш.) Пленум хинначул тlехьагlа боахама экономика лакхъяра хоалам боллаш мероприятеш белгалйир совхозе. КПСС Нохч-ГIалгIай обкомон республика Министрий Советои оаха делаьрхlа гlулакхаш могадир. Уж кхоачаш а еш тха боахама болхлошa шерду хий декка лаьтташ, лаьтта дикал техк, тоаю юртбоахама культураш кхеяра агротехника бокъонаш. Юртбоахама культураш дlаюргйолча лаьтта агротехника бокъонашa дlадеххача тайпара органически минеральнии удобренеш йохк. Кlезигагlа лоархlамболаш дац юртбоахама культурай фу наст-кхета тоадеш аргадахар. ДДН-45 яхача догlан хьисапе хий деттача установнах бизза пайда а эцаш тха совхоза ер шу дlадолалуш 600 гектар мара ца хинна хий декка лаьттан майда 800 гектарага кхоачаш шерйир. Ка болча ялата культураштен люцернай кхоачамхиллал хий диллар.

1967-ча шера тха боахаме хургда чудолийташ хий дилла цхьа эзар гектар лаьтта, хlаьта ДДН-45 яхача установкаца хий дуллургда 1300 гектар лаьтта.

Хlанз тха совхоза механизатораши поливальщикаши лаьттанна чудолийташ хий дехкаш ба, хlаьта хlанзе а дlадоладаьд кхашка кхо дехкара балхаш. Болх беш я хlанз тха совхоза кхашка кхо дlадоаржаду пхийтта машин. Совета Iаьдала 50 шу дузача юбилейни шера юртбоахама культураш хьалкхеергйола лаьтташ тешшаме хьаьндеш латт.

Белгалде дева лаьтташ тоадара балхаш а хlанз совхозе дика дедга. 150 гектара тlа хlанале капитальни планировка яьй, хlаьта 80 гектара тlа кагга планировка яь йоалаш латт.

Петараш дlа а йоахаш лаьтташ юртбоахама культураш хlае кийчду. Укх шера щи бlаь гектар петараш тlадиина лаьтташ цlендаьд совхозе, хlаьта тlадоагlача шера цlенде лерхl 1630 гектар лаьтта. Цу гlулакхо йиш хулийтаргья юртбоахама культураш дlаюв кхаш шердарал совгlа, даьгlенаш тоаен юртбоахама хьайбашта геттара кхераме йола фашкаргаш дlаяхен.

Ховш да хьайбашта хулаш йола фашкаргаш чlоагlа зене йолга. Цу фашкаргаша дlа-юха кхухь гемоспоридиозаш, хlаьта из бахьан долаш ларзар кхийттача доахана чlоагlа шура эщаю, дукха кагий хьайбащ дов, ца довщ дисараш чlоагlа дулха эшалу.

Тха боахама экономика чlоагlъяллара лоархlаме да вlашагlъувш йола культураш оаха укх шера геттара дукха дlайийна хилар. Из бахьан долаш тха йиш хургья бlаьстан юххье, бlаьсти юв культураш хьахилльа, совхоза хьайбаш мошача доакъарца Iалашде. Эггара чlоагlа гlа эшача хана хьайбашта моша доакъар Iалашдича цар продуктивность лакха хургья.

Гурахь дувча ялата фу геттара дика тlадаргдолаш хилар а дац кlезигагlча лоархlаме. Дlатессача фух дукхагlа дар цхьоалагlчен, шоллагlчен, кхоалагlчен репродукцех да. Плановах боагlачул кlеззига дукхагlа дlабийнаб оаха мукх. Дlадахача шера 240 гектара тlа мара ца дийнача укх шера 840 гектара тlа дийнад кlа. Дукхагlа кlа дерах совхоза боккха пайда баргба, хlана аьлча кlа тха совхоза кхашка дика хьувкъ, хlаьта из кхедарга кlезигагlа чах а бода.

Нагахьа санна 1965-ча шера мукх хlара гектара тlара юкъера лаьрхlача 17,9 центнер мара баьннабеце, кlа хlара гектара тlара 20,5 центнер даьлар. 1966-ча шера хlара гектара тlара юкъера лаьрхlача мукх 17,4 центнери кlа 23,5 центнери даьлар. Мукха цхьан тоннах паччахьалкхено 25 сом лу, хlаьта кlина цхьан тонна мах 37 сом ла. Цул совгlа комбикормах хувцаш хилча хlара кlина килограммах цаl ах килограмм комбикорм тел. Хlаьта тха совхоза керттера отрасль хьакхарч лелаер хилара тхона геттара пайдане гlулакх да из.

Хьакхарч лелаяр мишта дегlаух хьажара массехк шу хьалха дена тахка деза цох хьахиннар. Тха боахамо ший деятельность дlайолаеча хана геттара дукха лоархlаме новкъарленаш ниисйора балха юкъе. Цкъа-дале кадраш каст-каста хувцалора, шоалагlа-дале тха совхоза хьакхарч совхоза ялх отделене фермашта дlайийкъаяр. Кхоачамхиллал доакъарца хилар, зооветеринарни бокъонаша дlадеххача тайпара хьакхарчашта гlулакх ца дар бахьан долаш дукха хьакхарч йовра, совхоза дикка зе хулар.

Уж кхоачамбоацараш тахка а техка оаха лаьрхlар еррига хьакхарч цхьан ферме вlашагlтоха а цу лоархlамерча отраслана боккха теркам тlабахийта а.

Еррига хьакхарч вlашагlтехар цхьан ферме, кийчйир сийрда йlайха помещени, укх тlеххьарча шерашка кхоачамхиллал тайп-тайпара доакъар Iалашду. Хадданза къовсам лоаттабу хьайбашта лазар ца кхетийтара. Уж деррига балхаш толамца чакхдахар бахьан долаш тха совхоза вlаштlехьдаьлар хьакхарч лелаяр совхоза керттера отрасль е а из пайдане хилийта а. Хlанз-хlара шера боккха пайда боал совхоза цу отраслах. Дикка лохбеннаб хьакхий дулх даккхарга дlабода мах а. Тlакхетача дулха хlара центнерага планах 77 сом дlадаха дезача, тха совхозе 68 сом мара додац. Тха совхоза 40 эзар сом пайда баьннаб хьакхий дулх дохкара.

Духхьал укх цхьан шера тха совхоза кlих 7994 сом, шурийх 3811 сом, дулхах 50 эзар сом шекара свеклах 38 эзар сом пайда баьннаб.

Иштта лакхара къахьегама толамаш даха вlаштlехьдаьннад тха совхоза ерригача коллектива шийна хьалхашка латта декхараш дика кхета а деш къахьегар а цар къахьегам кхетамца вlаштlехьбаккхар а бахьан долаш.

1964 шера 255181 сом паччахьалкхенна зе дир боахама, тха болхлоша шоай алапел совгlа ахча ийдацар.

Къахьегамхой энтузиазм айяраи къахьегамцара цар материальни безам лакхбараи хьакъехьара КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш кхоачашъярах 1965 юртбоахама шу зе ца дарал совгlа цхьа эзар сом пайда беш чакхдаьккхар оаха. Совхоза болхлоша 25 эзар сом алапел совгlа а премиальни а ахча ийцар.

1966-гlа юртбоахама шу 60 эзар сом совгlа пайда а беш чакхдоаккхаш латт тха совхоза, хlаьта болхлошта 35 эзар сом гаргга алапел совгlа а премиальни а ахча лургда, мах боацаш чубаха телача квартирал, ялатал, доакъарал совгlа.

Тlадоагlача юбилейни шера 100 эзар сом цlена пайда бара тешшаме лард йоллаш ха тхо хlанз. Из декхар кхоачащде йиш хургья тха юртбоахама культураши хьайбай продукташи дукхагlа яхарал совгlа царга дlабода мах хадданза лохбар бахьан долаш. Геттара лоархlаме да болхлой материальни безам кхы а совбаккхар.

Хьайбаш леладара отрасль дегlайоалаяра боахама чура специализацию. Цу гlулакха совхоза деррига дахка доахани шинараши цхьан отделене механизированни ферме вlашагlтехад. Цу ферме ду деррига племенной балхаш. Оаха лерхl укх пятилеткахь деррига Iулаш кердадаха. Цу ферме цхьоалагlча отделене фермана лаьрхlа хьайбаш дебадергда.

Шоллагlчей йиьлагlчей фермашка кагий доахан кхоабаргда. Цу гlулакхо йиш хулийтаргья цу отраслах бизза пайда эца, ханнахьа кхоачамбоацараш дlадаха. Ховш да тха совхоза кагийча доаханна тlакхетача дулхага дlадодар лакха хилар бахьан ший ханнахьа тlакхетача дулха центнерага дlадодачунна анализ ца яр, гучадаьнна кхоачамбоацараш дlадахара ханнахьа оарцагlа ца далар хилар.

Хlанз тха йиш хургья уж мел дола кхоачамбоацараш дlадаха, тlакхетача дулха центнерага дlадодар плановичул лакхагlа ца хилийта, хlаьта укх гарггарча шерашка из плановичул дикка лохде а.

Цу гlулакха геттара лоархlаме да лоаман даьгlенашка хьайбаш доажадар, царех кхетамца пайда эцар. Цхьабакъда, из де йиш хургья тха, нагахьа санна дика цонаши даьгlенаши тхона лойя. Ведана района лоаман даьгlенашка хlара шера Iана замалахь 600 кагий бежан леладе йиш я. Из гlулакх каста тахка а техка бокъолгахьа даккха деза.

Шеко яц юбилейни шера совхоза ерригa отраслаш рентабельни хилийта тха вlаштlехьдаргхиларах.

Х-Б. ШАХБИЕВ,
«Шалинский» яхача совхоза директор.

ДIАДАХАРАШ ДУККХА ДА

Шелковски района «Цlе ахархо» яхача колхозе йорстаяь яьнна хьакхарч дулха паччахьалкхенга йохк. Цу колхоза ферме хlанз ноаношта тlехьара хьакъоастаяь лелаеш биъ бутт баланза йола 450 хьакхий хурек я. Уж лелаеча отар чу гlаьхха температура я бакъда керда фо дац. Цхьайола хурскаш лазар долаш а сихха операци е езаш а я, — йоах лораша. Хьагучох цу гlулакха согата бац укхаза. Цамогаш йола хурескаш могаш йолчарца цхьана лелаю. Хурский отара юхе саьргехи топпарахи даьча отар чу латт 157 нана хьакха. Отарах йоккха къоргаш йоахк. Шелал эттача халача хьала тlа хургья нана хьакхарч.

Коа а ферма гонахьа а — массанахьа нувхаш Iоккхувс. Уж лоаттае лаьрхха моттиг яц.

Ферма коа колд латт. Хlана биъ бутт баьнна хьакхий хурскаш чуйолча помещене чу хьалха коа тlара оалхазараш хиннад. Хьакхарчашта эшаш дола хьалаш цхьа бахьан мара дац укхаза. Хьакхарч лелаеча площадке йилла асфальт хьенха ца хилар бахьан долаш даим цlала хул. Во да механизаци яра гlулакх, кулганца доакхх кхо, хий 700 метр гаьна да, леланца кхухь. Йиъ ний мара яц из чудотта. Цудухьа хий хьадина пхи мунит ялалехь йоассалу, уж. Ца колхоза дахьа мотт а йоацаш дукха доалашехьа кlалкъарцар во ду хьакхарчашта. Ферма заведующи нов. Черныхов из кходе гlертачох тара ва. Шийга ветеринарни болхлоша дийнахьа дlаьацца машин ча тасса кlалхьарлара яхаше ду цо-из.

Хlанз биъ бутт баланза йолча хурскашта 1 килограмм мукх чу а тоссаш даь моака хьувкх, хlаьта биъ беттагара ийс бутт балалца яраштa 3,5 килограмм тел. Моака бокъенца кийчдац. Дlайхача хица кега а дий дlачудотт из ний чу. Кхы тайпа доакъар телац укхаза хьакхарчашта. Из во да. Дика тоалу хьакхарч ябакхаш, шекара свекла, чкъаьрех даькхха хьоар, иштта кхыдола доакъараш рациона юкъе кхухьаш хилча. Из укхаза деш дац, цудухьа хьакхарч сихха тоалац. Из бахьан долаш дукха мах беда ферме тlакхетача дулха килограммага. Хьакхийна тlакхеташ йолча хlара дулха килограмма 20 доакъара единица дlайохийт укх ферме, планах лаьрхlар 8—10 единица мара йоацача. Цунга хьежжа лакха ба продукцега дlабода мах а. Ноябрь бетта хlара кхоабача хурска ден-бус 224 грамм дулх мара тlакхийттадац, из планах лаьрхlачун ийсса ах мара дац.

Ферме лелаераш тайп-тайпара фух йола хьакхарч я. Царна юкъе дукхагlа я къилбаседа кавказски фух йола хьакхарч. Специалисташа могалу дукхьал уж мара хургйоацаш Iул эргаданкхар.

Бокъонца Iунал дац ферме хьакхарчашта. Из бахьан долаш 300 зlамига а йоккха а хьакха еннай укх шера боахаме. Цох ерригача колхозе лелаеча хьакхарчех итталагlа дакъа хул.

Хlанз района дерригача боахамашка хьайбашта лазараш ца кхетийтар дукхьа фермашта гонахьа сангараш йоахаш, кхыйола профилактически мероприятеш чакхйоахаш латтача хана, колхоза ферме хайра хlама даьдац. Из болх а, бе беваш ба. Уж кхоачамбоацараш дlадахар а ферма болх тоабара а оарцагlъяла эза ферма коллектив а колхоза правлени а.

С. МАЙСИГОВ.

Пятилетка хьалхара юртбоахама шу лакхача хьокхамашца чакхдаккхара шоай еррига уйла тlаяхийта творчески къахьегаш ба Сунженски района «Восход» яхача артела хьайбаш леладераш. Ханнахьа йоакхо яьй укх шера хьайбаш дика Iангара дахара. Паччахьалкхенга дулх дохкара шера план 120 процент, шура — 107 процент кхоачашъяьй хlанзале. Паччахьалкхен план-закал кхоачашъяра доника дакъа лоац колхоза хьалха латтача доярнаша.

Сурта тlа: (аьрдехьара аьттехьа) «Восход» яхача колхоза доярнаш Б. Чекиева, А. Гадамаури, С. Батаева.

Д. Викторова сурт.

ЛАКХЛУ ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТИВНОСТЬ

Тха боахам хьакхий кхабара лоастам болаш ба. Укх шералца тха боахаме оахош Iалашдаь доакъар доацаш массаза а лакхарча маьхах кхыча боахамашкара ийде дезаш хулар тхо. Долаш долча доакъарах бизза пайда ацацар, лазараш а деттalуш дукха хьакхарч йовра, кlезига дулх тlакхетар, хьайбашта доакъар телара рациона юкъе эгlацар маьха дарегlа, хьакхарчашта чlоагlа пайдане йола люцерна, дукха витаминаши белокаши йоахка витаминни хьоар, свекла, ябакхаш, кхыдола доакъар. Хьакхарч лелаерий къахьегам ниса вlаштlехьбаьккхабацар.

Уж деррига кхоачамбоацараш бахьан долаш е шерра-шера паччахьалкхенна декхар тlадусир. Цlаккха а паччахьалкхенга дулх дохкара а е дулх даккхара а шера план кхоачашъяцар.

1965-ча шера паччахьалкхенга дулх дохкара шера план кхоачашъяьяле а паччахьалкхенна дукха зе а деш чакхдаьккхар оаха юртбоахама шу.

Хьалха дlаихача шерашка дийна гlалаташ тахка а техка, тха хьайбаш леладераша шоай болх овлангара хувцаш тоабар бахьан долаш, укх шера къахьегама толамаш даха вlаштlехьдаьлар тха.

Тха боахама маьха дарегlа доакъар Iалашдир. Цудухьа хьайбай продукци яккхарга дlабода мах дикка лохбелар, хlара хьаханна дийнахьи буси тlакхета дулх а дакхлелар.

Тха совхоза укх шера ийс бетта баьча балха итог йича гучадаьлар, хьайбаш леладераша паччахьалкхенга дулхи шурей дохкара шера план ханал хьалха кхоачашъелга. Паччахьалкхенна 750 тонн дулх дlаденнад планах доагlар 620 тонн мара доацача.

Белгалдаккха дог доагlа хьалха дlаихача шерашка хlара дlаеннача хьакхан дозал юкъера лаьрхlача 50—55 килограмм мара ца хиннача укх шера из 75—80 килограммага кхаччалца лакхденалга. Совхоза хьакхарчашта тlакхета дулх лакхадалара керттера бахьан да доакъара рацион эргаяьккха хувцар. Хlанз хьакхий рациона юкъе доагlа дегlа чlоагlа пайдане а долаш маьха дарегlа дола тайп-тайпара доакъараш: комбикорм, мукх, хьажкlа, шекара свекла, горох, витаминни хьоар, искусственни шура, иштта кхыдола гlожа а моша а доакъараш.

Дукха болх баьб оаха тlеххьарча шера хьакхарч лелаерий къахьегам ниса вlаштlехьбаккхара. Укх тlеххьарча шерралца тха хьакхарч леларя кхаь-йиъ бригаде зlамига а йоккха а хьакхарч лелайора, хlаьта хlанз ферме еррига шиъ мара бригада яц. Царех цхьан бригаде духхьал хьакхарч ебаяра балхащ ду, шоллагlча бригаде хьакхарч хьалкхею. Цу гlулакхо геттара аттача баьккхаб бригадирийи, хьакхарч лелаерийи къахьегам.

Цу деррига дикача гlулакхаша торо хилийтар тха совхоз тlехьаюсаш хиннача рентабельни хила. Дукхача хана зене совхоза зене хиннача хьакхарч лелаярах боккха пайда баьннаб укх шера. Духхьал хьакхарч лелаярах совхоза 75 эзар сом пайда хиннаб.

Боккха теркам тlабахийтаб оаха укх шера а тхоай боахама экономика чlоагlъяра. Цкъа дале паччахьалкхенна шекара свекла дlаяларал совгlа, оаха доакъара лаьрхlа цхьа эзар тоннал совгlа кхоачам хиллал шекара свекла а кхыдола тайп-тайпара доакъар а Iалашдаьд. Шоалагlа-дале, геттара лоархlаме да тха боахаме лакха говзал йола хьакхарч лелаераш хьалкхебар а. Дукха ба тха совхозе шоаш лелаеча хlара нана хьакханна тlехьара планах 15 мара ца йоагlача 16—17 хьакхий хурск кхеяь хьакхарч лелаераш. Царех ба В. Гриченко, А. Букреева, Н. Подлесная, Л. Клачкова, кхыбараш а.

Хьакхарч кхоабача звено кулгалхочо нов. Лабинцева паччахьалкхенна 6 эзар совгlа хьакха дlаеннай. Цу кхаь сагах латтача звенос хlара бетта 3 эзар совгlа хьакха лелаю, хlаьта хlаранена тlакхета дулх плановичул лакхагlа ца хуле кlезигагlа хидац.

Патрилетка тlеххьарча шера паччахьалкхенга дулх, шура дохкара план ханал хьалха кхоачашъярах дегаш айденнача тха боахама хьайбаш леладераша Октября 50 шу дизара юбилейни шера цхьа эзар тонн дулх, изза шура дlаяла дош деннад, хlаьта лохбе лерхl цар из продукци яккхарга дlабода мах а.

Т. МАРКАРЯН,
Урус-Мартана района «Красноармейский» яхача совхоза керттера зоотехник.

ДИКА IУНАЛ ДЕР

Дика тlунал ду Абдулхакимов Ламсолтана Нежай-Юрта района Нурадилов Ханпаша цlерахча юртбоахама артела колхозхоша. Дика болхло лоархl цунах колхозе цунца цхьан къахьегача наха. Итт шу даьннад из колхоза скотник вола. Цу шерашка тоъал балха опыт Iайний цун. Юртбоахама шу мелла хала хиннадале а шерра-шера хьайбай продуктивность лакхъеш хьавоагlа хьайбаш леладер.

Ламсолта иштта уж толамаш дахара бахьан да из ший болх безаш, хьинаре къахьегаш хилар, — йоах ферма заведующе Цуригов Саид-Мухьмада. Хьайбай продуктивность лакхъеча дика толамаш дахарах укх шера «Знак почета» яха орден еннай Абдулхакимовна. Паччахьалкхен лакхача совгlато доккхий декхараш тlадохк цунна. Из кхета а деш ше гlулакх деча хьайбай продуктивность кхы а лакхъе лаьрхlар скотника. Юххьенца аьхки доахан доажаде ше арадаьхача хьайбашта дикагlа дулх тlакхетаргдола наькъаш лохаш дикка уйла йир цо. Уж цунна кора а хир. Доахан дажача метте тухи кхыдола минеральни доакъари шортта леладора цо. Хlаьта геттара дlайха ди деча доахан Iийне лоаттадора е Iи долча метте доажадора. Щенхаштта денна режим лоаттайир бахьан долаш доаханна дикка дулх тlакхийтар укх шера ахкан юкъах. Юкъера лаьрхlача деннен бийсаннен 1100 грамм дулх тlакхийтар хlара бежана. Абдулхакимова Iулаца ийс бутт баьнна сыргlилгаш яр. Ахка а даькха ферме уж цlаяхкача 300—350 килограмм яр царех хlара яр.

Опыт йола хьайбаш леладераш дукха ба вай боахаме, — йоах Ламсолта, — сона карагlдаьинараш-м селла доккха гlулакхаш а дац.

Цо яххача тайпара шерлуш йоагlа совхоза дикагlа болча хьайбаш леладерхой список. Царна юкъе ба: Магомедов Гайрбек, Ахмедова Зуменат, Абазаев Амас кхыбараш.

Дика чакхдоакх ер шу колхозо. Паччахьалкхенга дулх дохкара план ханал хьалха кхоачашйир. Доахан Iай чулоаттадергдола помещенеш кийчъяьй, шортта доакъар Iалашдаьд.

Хlанза Совета Iаьдала 50 шу дизара сийна тlаийца декхараш кхоачашдара оарцагlъяьннай колхоза къахьегамхой коллектив.

В. МАГОМГАЗИЕВ.

КАГИРХОШТА КХЕТАМ БАЛАРА

Къонача тlехьенна коммунистически кхетам балара деша хетаяь самардийнахьа парте Грозненча Ленински райкома Пленум хилар.

Доклад йир КПСС райкома шоллагlча секретара нов. Надирова.

Пленуме кlоаргга дийцар кагирхошта кхетам балара болх миштта латт района предприятешка, организацешка, учрежденешка, иштта белгалдаьккхар из болх юххьанцарча партийни организацеша цlенхаштта тоабе безаш хилар.

Дийцача дешах соцам тlаийцар пленумо.

ДАИМ ВАХАРГВА

Ткъаь итт шу дизад Николай Островский веннача дийнахьа дена. Из веннав, ховш махиллара 1936 шера 22 декабре. Ткъаь иттлагlа шу дизад! Цхьабакъда, цунах венна шу дизар лархlа бокъо йий вай? Из деррига а ткъаь итт шу из валанза дола шераш хиннад аьлча нийсагlа хургдецарий? Кхоачашхинна чакхдаьннар цо сатувсаш хиннар ма дий: «Сага эггара а толашагlдар да Iайха хьа мел даьчунца хье воацаш дlаваьлча а наха гlулакх деш хилар». Из хадданза а тешшаме а ший турпалерча вахарца, турпалерче творчествоца наха гlулакх деш ва.

Цкъаза, бакъдар аьлча, кхыдер а хул хоаш: хlанзарча ханара саг волий-хьогl Павел Корчагин? Цу хаттара дола жоп-м хlанзарча ханара яхилга малагlча тайпара кхетаде деза яхачунца дувзаденна мадий.

Островске - Корчагина ха-м исторе чу малхайий. Цхьабакъда, хlамах сакхеташ вар, тхьайса а тхьайса ший дlайха денош ца тувладалийтар, Островске - Корчагина ший вахар дlаденна гlулакх котдаьккха дlаоттадер духьа долча таханарча тамашта юкъера ший моттиг кораяьр. Островске-Корчагина гаргара ва.

Сенца белгал йоалаш я цун образ? Бlарчча́лца. Цунна хьаштдола хьал тlаоттаде а тlаоттадаьчул тlехьагlа, цо малагlча хьапе волаш фу дергдар ха а йиш я. Хlаьта фуд цун оамала юкъе эггара керттердар? Халонаш эша а яь дlаяха ховш хилар. Со массе а хана тlеххьарча пешкага кхаччалца духьаллатт», — яьхад Корчагина ше шахматех ловзаш. Из цо даь мукlарал, вайна ховш махиллара, шерагlча маlане да.

Со цкъа хинна ца Iеш «дийнача Корчагинах» веттадуш а цунца къамаьл деш а хиннав. Цкъа цо сога аьлар:

— «Эгоист массанел а хьалхагlа вала дlавоал. Из-м духхьала шийна мара вахаш мичав, хlаьта цун «со» яхачох зе хуле, из вахара эша хlама доацаш а вус. Цхьабакъда, саг общества хьашташ а долаш вахаш хуле, из обществанничох дlайийна хуле, тlакха из вийна дlаваккха хала да. Тlом беш болхарий мугlаре ше леш латтача хана ший новкъостий коталон «ура» хоаза тlемахочунага тlеххьара а цхьа ший тайпа эггара а боккхагlа бола тоам хул...».

Цо ший вахар ший халкъа ваьрах, дерригача дунен тlарча балха наьха къовсамах дlаздаьдар, хlаьта цунах ший ираз а лерхlар цо.

Цунце дувзаденна къоахадерг да аз Островский валалехьа кхо бутт хьалха английски «Ньюс Кроникла» корреспондентаца Островске хинна къамаьл. Дукха ха яьккхар цар къамаьл деш, хlаьта дийцараш а дар дуккха; цар дувцар хургболча тlемах лаьца а вай хоталонах лаьца а.

Островске йоахар:

— Гоннахьа гlадвугаш дола хlама ца хилча, саг шичск кхоачам-хиле Iа, цун еррига дегагlоз дезалца, духхьала ший хьаштаща я. Цlен пенал арахьа — къиза дуне да, цига берригаш а вlаший моастагlий ба. Сага Iалаьмате боккха духовни низ — ше доттагlал долча коллективе волга холуш хилар да. Со вахара эггара доккхагlдола ираз доацаш висавахар бlарга йиш йоацаш висав. Цунна тlатохал Iа цхьанна а секунда сатем боацаш увзаш бола Iалаьмате боккха бала. Хlаьта сона хьалхашка а хаттар эттад, сайга дулург мел дар даьдолий-хьогl аз! Цхьабакъда, аз даь сайна дагабоалам хила хlама дац. Со хьарамле йоацаш ваьхав, къовсам лоаттабеш долача хlамах ваьннав. Парте сийрда-сийлахьарча уйлан кхетамца кхеду тхо — вахара сийг хьайна чухьа мел болча хана къовсам лоаттабе...

Хlанзарча ханара долий-хьогl из деррига а? Хlанзарча ханара хинна ца Iеш, хlанз хиланза ца доалаш а хила дезаш а да.

Из ахка ваха йиш йолча шуа йисте гlолла а лелар, хlанз-хlанз ахка магlоргвий аьнна хеташ а вар. Цхьабакъда, цунна дагадаьлар из дацар. Фашистски морхаша къайлайоаккхаш латтар Европа сигале. Испане тlа унзарча йоачан ди къувкъаш латтар. Островский сихвенна ший керда, фашизмана духьалара «Дуlо баьраш» яха роман йистедаккха гlертащ воаллар. Цун сабlарздора гlема мугlарера ший моттиг хьаллаца шийга йиш хург ца хилара уйлано. Хlаьта тlом беш латтачарна юкъе ший Корчагин хургхиларо са а тедора цун.

Вайна ховш ма дий Сийлахь-боккхача Дай-мехка тlема шерашка Корчагин мел майра леташ хиннав. Цхьабакъда, из хlанз а тlенсе ваханза ва. Из халонаш мел йолча, адамлен ираз бахьанера тlом мел болча волаш ва.

Островске - Корчагина хьинаре дакъа лувц керда коммунистически личность чlоагlъяь дlаоттаяра болча къовсама юкъе.

Герой вlаштlехьваьнна дlаоттара процесс — хоалханера процесс я. Уйла Корчагина вахарцарча кхаь эпизода тlаерзаергья аз. Цар тешал ду сийлахь-боккха низ кхоачашде лаьрхlача сийлахь-доккхача гlулакха мара хахулаш ца хилара, идейностей нравственностаи юкъе, саго лоаттабу къовсам сендухьа лоаттабуи из ше фу лeладеш вац яхачоа юкъе бувзам хилара, уж цаl воккхох тийша хилара. Кхоачашде лерхlача эсаларча гlулакхаше хьабу эсала нах, хlаьта кхоачашде лерхlача сийлахь - доккхийча гlулакхаша — сийлахь - боккхий нах.

Фуд Корчагина бера ханаца дувзаденнадар? Цун еррига уйла а безам а, вайна дагадоагlаш махиллара, Джузеппе Гарибальде образаца дар. «Из хиннав хьона сагl.. Из ва хьона турпалl... Мел дукха моастагlех лета вийзав-кх цун, хlаьта а массе хана кот-м вийннав... Маьржа яl-кх, хlанз из волаш валаре цунах дlахетарг-вар-кх со...».

Цхьабакъда, Гарибальди хиннача хана дена дукха зама дlаяхай. Кердача хано керда турпалаш хьабеш хиннаб. Царех цаl — балтийски матрос, къаьна коммунист Федор Жухрай. Визза вола кlантl!

Хlаьта ладувгlалаш духхьашха, 1918 шера, Корчагинца Жухрая хиннача къамаьлага. Из дар кайзеровски бlуво Украина дlалаьца хиннача хана. «Манас ма йоахий кьо латара тlера ва. «Боргlал санна, — йоах цо, — леташ ва са из, — раьза а хинна вел Жухрай. —Леташ хилар-м зенне дац, цхьабакъда, хьанна а сендухьа а етта еза ха деза». Павкас жоп лу: «Со бахьан доацаш летац, массе а хана се бакъ а волаш мара».

Бакъ хилара идея из дар-кх Корчагина дега чу дижа хиннар. Хlаьта ше хьал ме кхув, шийна вахар дикагlа ме довза, бакъ хилар яха кхетам тlа-тlа дуккагlа социальни чулоацамо хьал ме буза, из къоастам болашагlа ме хула, цо хьинарера гlулакхаш делга дlа ме деха нонагlа вlаштlехьйоалаш йоагlар цун оамал. «Дикадар бийнаш а долаш хила деза», — аьннад поэта. Бакъдар бахьанера къовсам лоаттабулургбац денал, къонахчал, майрал, чlоагlал ца хилча. Бакъдар бахьане къовсам лоаттабер ше а бакъ хила веза.

Корчагина деррига вахар дlалоацаш дега чу вижа хиннав цхьаькха турпал а — Овод. Из гlозвоахар моастагlашцарча цун эгlазло, дегlа хула вахар а бала а лоалуш из хилаpo. Хlаьта Корчагина тlем тlарча новкъоста — Рита Устиновича цунах «новкъост Овода аьнна цlи тиллар» а дац ца ховш хинна хlама. Цlаьхха ца ховш хинна хlама дац хала чов хинначул тlехьагlа, 1920 шера Корчагин Iовилла хиннача госпитала лора дневника тlа укх тайпара йоазув даь хилар а: «Сона хов цо узамаш хlана дацар а из вlалла а узам беш хlана вац а. Аз даьча хаттара жоп делар цо: —«Овод» деша Iа, тlаккха ховргда хьона».

Дагадохийт аз Корчагин Цхьоалагlча Дошлойчунца волеш хиларца дувзаденна дола цхьаькха хlама а.

Салаlа сайцача ара юккъе йийзача цlера гонахьа гулбеннача тlемахошта «Овод» яха книжка деш Iаьвела. Турпала валаро массане а дегаш тохадалийтадар. «Иштта сагага лоалургдацар из — аьлар ладувгlарех цхьанне, — цхьабакъда, идея бахьан из долла хlама вlаштlехьдоал цун». Шоллагlча бlухочо из уйла дlахо яьшхар: «Хье сендухьа ла а хоеш валар, из ше къаьстта гlулакх да. Укхаза сага низ а кхоач.

Вала-м са а тохаш валанза варгвац, нагахьа санна хьа бакъ дола хlаман духьа леш вале. Цунах хул турпалал а». Тlаккха цо хьоахавир Одессе моастагlий бlарччача взвода духьал нийсвенна хинна кlаьнк. «Да хlама дерий? Цар из ва е плен вига йиш яр. Тlакха цо тlакхийтта бомба хьа а яьккха, ший когашта кlал эккхийтар. Ше а велар, шийна тlагlийрта моастагlий а хlалакбир. Вай ханарча наха юкъе дукха ба сийлахьара нах», — аьнна йистедаьккхар цо ший къамаьл.

Юххера а Корчагин кхийначa шерашца дувзаденна дола хинна кхоалагlа хlама дувцаргда вай.

Книжка шоллагlча дакъа кхоалагlча керта тlа вайна хьагучадоал эггара а чlоагlагlа дегашка дижар — Корчагинах доаллар фуд хара дlоагlана тара йола цун уйлаш.

«Сага эггара дезагlдар — из вахар да. Из цкъа мара хилац цун, хlаьта кхоачашде лаьрхlа хlама доацаш дlаьхийта шераш дагаухаш халехетар хургдоацча тайпара, эсала, лоадам боаца хlема даь цlийвала везаргвоацача тайпара, леча хана, деррига вахар а деррига низаш а дунен тlа эггара толашагlа долча хlаманне — адамле мукъаьнихар духьа лоаттабеча къовсамга дакийтар-из аьнна ала йиш хургйолча тайпара чакхдаккха деза из».

Ше-шийга деш дола из дега тlара доагlа къамаьл цо ду ди а сакъат а да дийзалегlа Iоамалаз а вайнна ший доттагlий Iадика ювца уж дlабохнача вахарий кацмашка ваха Корчагин хиннав ха. Цар шоай эггара дезагlдар — вахар наьха духьа дlаденнадар. Хlаьта вахар боккъала а хоза дикан хилийтар духьа а даьлар цар из.

Ший вахарца Корчагина боккъала а тешал ду саг тlаккхуаш долча башха дикача вахаро цунах шийна башха дика саг веш хилара.

Островске яздаьр, хила йиш йолашдар а доацаш, хиннар да. Цун книжка хинна дlадахар дувцаш да. Из кхы тlех хила йиш йоацаш дола бакъдар да. Цо из книжка яздаьд из язданза дерг ца хилара уйла дага а йолеш ший вахар бехказлонна из яздар мара кхы де хlама доацча долаш латтача хана. Хlаьта нагахьа санна Корчагина боккъале а башка котало яьккха, де йиш йоацчох де йиш яр даьдале, из авторски фантазена карагlдаьннар а доацаш, из кхоачашде могаргдола нах хьабаьча вахара шийна карагlдаьннар да.

Уж хьабаь а iийнадац из-м! Цо массе а тайпара хьалхьабаьв Островский: материально а морально а. Цо из хlалак хулчаре ваьккхав.

«Революце замалахьарча искусства хьадаь эггара доккхагlа дола хlама — из цо хьабаь нах ба — яздаьд цхьан хана французски меттала арадаьннача «Мишта чlоагlлора болат» яхача книжка дешхьалхлен тlа сийлахь-боккхача Ромен Роллана.

Николай Островский — цу тайпарча наха, цаl ва...».

Иштта хила а хиннав, иштта волаш даим вахарг а ва Островский - Корчагин. Дийна ва из доккхача денала са дола саг. Цо денал уравуттаду кхыбарий а.

Семен ТРЕГУБ.
(АПН).

ХЬОКХАМЕ БОЛХ БУ

Хlана тха района ерригача культпросветучрежденеша беш бола болх Советски Iаьдал этта 50 шуй В. И. Ленин ваьча дийнахьа дензз 100 шуй дузача деноштта сийленца накъа дахара тlаберзабаь ба. Белгала дика болх беш я коммунист Эскиев Дубу заведующи вола тха района автоклуб. Боагтlача тайпара вlаштlехьбаьккхаб нов. Эскиева шоай автоклуба болх.

Даим новкъа хул автоклуб. Цlаккха а хиннаяц из, ший заведующи керте а воацаш араяьнна. Масала, юртбоахама къахьегамхой кхашка балхаш деш хиннача хана автоклубенай аьнна шоашта хезача къаьстта гlадболхар механизатораш. ЦаI тракторо, шоллагIвар комбайно, цхьаькха автомашино дика болх бац аьле воагlар, хlаьта юртбоахама техника йовзаш волча Эскиевна дика ховр царна эшар фуд, цул тlехьагlа сиха из кхоачамбоацар дlа а доаккхар. Цу ханна шоай декхараш кхоачашдеш хулар медицински сестра, автолавка, хlаьта автоклуба художественни самодеятельноста коллектива концерт отталора.

Юртбоахама балхаш чакхдаьнна дуккха ха я. Цхьабакъда, автоклуб-м хlанз а новкъа гlолла йодашйоагlаш бlаргаго йиш я. Каст - каста хул автоклуба членаш районерча юрташка. Цига бахача нахаца беседаш ю, лекцеш еш, концерташ увттаду. Масала, хьайбаш леладераштачlоагlа накъайоалаш яр ящурца лоаттабе безача къовсамах автоклуба заведующе нов. Эскиева ешаш хинна лекцеш, еш хинна беседаш, деш хинна хьехамаш. Хlаьта самодеятельни артисташа наха сакъердамегlа хургдолчча тайпара вlаштlехьдоах шоай концерташ. Тайп - тайпара номераш хул программа юкъе, масала иллеш халхараш, дешараш, драматически сценаш, и кх. дI. Самоделтельносте хьинаре дакъа лоацаш а массане бокххача безамга тlаэцаш а ба самодеятельни артисташ Юсупова Лиза, Тураева Умулкуз, хlаьта инструктор-массовик волча Дениев Рамзанах «универсал» оал массане а. Цо нохчий а эрсий а меттала иллеш доах, халхавувл, баян а кхыйола музыкальни инструмент а локх.

Каст - каста хул автоклубаца районни культура Щен методисташ Цургаева Аминати Кибиев Хасмахьмади. Цар культура болхлошта эшаш дола методически новкъостал ду. Иштта автоклуба членашца юрташка бахе хул специалисташ — лораш, хьехархой, агрономаш. Цар бахача наха хьалхашка лекцеш еш, царца беседаш ю. ЧlоагIа раьза хул цу гlулакха къахьегамхой.

Белгалваккха безам ба са автоклуба шофер Солтамурадов Абусолт. Наькъа яха даим кийча цlена хул цун машина. Гlаш а халла мара ца вохалуча, халача моттигашка гlолла чакхйоаккх цо из. «Со ца хилча-м шун цхьаннахьа даха йиш а хургьяцар» оал цо ший новкъосташка бегаш беш.

Иштта шийна хьалхашка латта декхараш дика довзаш а уж дизза кхоачашдеш а хьайоагlа Ведана районни культура Щен автоклуба коллектив. Цудухьа цун сий ду районе бахача наха.

Ш. ТИБИЕВ,
Ведана районни культура отдела инспектор.

КЪАХЬЕГАМ ДУККХА БЕЗАРАШ

Кхыдола дешара предметаш санна къахьегама урокаш а дукха езаш ба Грознерча № 21 йолча школа дешархой. Из гуш да слесарни мастерске къахьегачар даьча балхашка хьежача. Духхьала шоай кулгашца школана эшаш йола дуккха хlамаш хьаяьй дешархоша. Масала, 50 металлически урс, зизаш чулоаттаду 20 кхабилг, иштта кхыяраш. Къаьстта теркам тlабодаш да дешархоша Громовский Сашас, Синдеев Юрас, Ноликов Володяс, кхычар даь балхаш.

Школе болх беш я дукха дешархой юкъе бола слесарно-токарни кружок. Кlира цкъазза, хlара кхаьрача дийнахьа, хул цу кружоке занятеш. Дешархоша дукхагlа пайда эцаргболчча тайпара вlаштlехьйоах уж занятеш къахьегама урокаш хьехача Козин Григорий Андреевича. Хlанз «Говза кулгаш» аьнна цlи а йолаш города школай дешархоша даьча балхий хургйолча выставкана кийчлуш ба кружоковцаш. Ала деза, укх тlеххьарча шин шера цу тайпарча выставке цу школа дешархоша хьалхара моттигаш яьхалга. Из бахьан долаш царна премеши маьхера совгlаташи деннад.

А. АЛИЕВ.

МОСКВА. Центральни выставочни зале хьайийлай Москвана юххе немецко-фашистски бlу бохабаь 25-гlа шу дизара хетаяь художественни выставка.

Сурта тlа: «Немецки танкашцара тlом» яха художника В. Богаткина автолитографи.

ТАСС фотохроника.

ЧАРАХЬИЙ ФОС

Дукха ха йоаццаш Надтеречни яхача юрта къаьна ши новкъост кхийтар сох — района чараъий союза сгерь Закаев Салауддини чарахь Ахмадов Мумади.

Боккха беза мухь бар царга. Моаршал а хаьтта къамаьл дича гучадаьлар, уж ши чарахь паччахьалкхен заготовителашка шоаш аькхе баха яьккха фос дlаяла болхалга. Цар фесаца яр чlоагlа яьнна, товенна шlеча цогалий ткъо цlока, акхача циский ворхl цlока, шиъ—декъий дуаргий.

— Цхьацца йола новкъарленаш уvттар бахьан долаш укх шера тlехьаьлар аькхе уха ха. Цхьабакъда, укх цке-ялх дийнахь Надтеречни, Верхни-Наурерча хьунашка тхо лелара хьахиннар ер да-кха, — аьнна хьожавир со Закаев Салауддина шоай фесага.

Укхазарча кагийча хьунашкарча хьалашка хьежача Iа яха во а бац оаха юххьанца чуийца бекхий «хьувкъам» яхаш, дувц чарахьаша.

ЧlоагIа къовсам лоаттабу чарахьаша зенерча оакхаращца — каст-каст жа Iулашка кхувдача берташца, ара йисача котамашта «Iунал» деча цогалащца, иштта кхыдаращца.

Дукха ха йоацаш С. Закаева топ йийттар «Надтеречный» яхача чхьагlар доаккхача совхоза жа леладеча фермашта юхе гlолла хьувзача йиъ кана-берза. Чарахьаша шоашта хlама дар ца кхераш санна лелар уж. Закаева дlахайтар берташта шоаш гlалат яьналга. Бер чу гlолла ший мотоцикалца тlехьаваьлар чарахь берташта. Га доахарг духьал а вуллаш мотоцикл тlехьа а хехкаш говзалца цхьа борз хьакъоастайир Салауддина. Тlаккха цунна техьахийцар цо ший мотоцикл. Эггара тlехьа а кlаьдъеннача берза тlаккхийра мотоцикл. Юстаръэккха а ца кхувш мотоцикла кlалдахар бирса аькха.

Дика камаьхал йоалаш дlадоладаьд аькхе ухилга укх шера чарахьа М. Кокаева а. Дукха ха йоацаш заготовительни пункте цогалий ялх цlока, акхача циский йиъ цlока, декъий дуарги дlаеннай цо.

Ткъаь итт чарахь ва хlанз Надтеречни районе аькхе ухаш.

П. КОВАЛЬНОГОВ.

ДИЗЗА КХОАЧАШДУ НАЬХА ХЬАШТАШ

Бlаьш письмош ух Грознерча фабрика-прачечне коллектива цlерах. Письмош яздераща массане а баркал йоах фабрика-прачечне болхлошта шоай заказаш цар лертlеп ханнахьеи кхоачашдарах.

Дика мах баьб Грознерча фабрика-прачечне балха РСФСР коммунальни хозяйства Министерствои коммунально-бытовой предприятей болхлой профсоюза Центральни комитетои. Ерригроссийски социалистически яхье 1966 шера хьалхара моттиг яьккхай Грознерча фабрика-прачечне коллективо.

Укхаза масса йола балха процессаш механизированни я. Хlамаш ютта, барзкъаш Iувда, аьшк етта машинаш латт цехашка. Цхьан сменах пхи тонн гаргга барзкъаш дитте аьшк техе бахача нахага дlакхоачийт фабрико.

Бахача нахагара барзкъаш дlайийлеш Грозне 18 приемни пункт я фабрика.

Ши автобуси ялх «Москвич» яха легковой машини я прачечне кийчдаь йистодаьнна заказаш нахага дlакхоачийташ.

Фабрика-прачечне коллективе дукха ба дика болхлой. Царна юкъе ба слесараш Абдулхаджиев Сайд-Амин, Шигаев Чингиз, электрик Захаров Василий, прессовщицаш Волочаева Зинаида, Щинина Людмила иштта кхыбараш. Грозне бахача наьха заказаш кхоачашдаь ца Iеш районашка бахарий заказаш а кхоачашду укхаза. Керда профессеш караерзаяй укхаза дуккхача болхлоша. Хьалха хиина прачкаш хlанза лаборанташ, оператораш, мастераш ба.

Сурта тlа: аьшк еттача цехе. Аьшк еттача агрегата тlа болх беш я прессовщица Волочаева Зинаида.

И. Плиева сурт.

ЛОРА ХЬЕХАМ

КОРТА БОХАБЕЧА МАЛАРЕХ ДОАЛА ЗУЛАМ

Алкоголизм, вешта аьлча спиртах даь малараш боарамал совгlа мелар, капиталистически строях даьннача айпех цаI да.

Советски обществе социальни лазарий, цу даькъе алкогализма а овлаш тийдад. Цхьабакъда корта бохабу малараш тlехдаьха мелар хlанз а цlендаь дlададаькхадац. Дlадаьккхадац из вай республике а. Алкоголикаш — корта бохабу малараш мелара лазараш хинна нах а нийслу.

Тlехдаьха малараш мелача наха цкъаза сал чхьагlаро унахцlено чlоагlъю, дегl дlайха лоаттаду, дуача хlаманца безам дикагlа хулийт, лазар кхетийтац, низ болийт, яхаш и. кх. дl.

Бакъ долий-теш из? Дац. Алкоголизмо вай низаш сов ца дахарал совгlа, хьаькъалца а физически а болх ца булуш гlоарал доаду. Алкоголо цхьан юкъа мара кlаьдвалар тlехьадаккхац. Гучадаьннад, къаракъа 80 грамм мара ца мелча а, цо сага пхьидашкара низ 30 процент эшабеш хилар. Алкоголо хьаькъала а яц «дог ураоттадар духьа» мол оаха яхаш болча наха хеттача тайпара влияни. Дукахача Iилмахоша даьча тохкамаша йоах, цу гlулакха алкоголо чlоагlа Iоаткъам бу. Масала, гучадаьннад, кхыметтел 50 грамм менна а, къаракъменначул тlехьагlа цо цхьан юкъа нервни система толхаеш хилар.

Алкогола влияних дегlацара температура лохлу. Из хул шеръеннача цlека сосудаша Iалаьмате дукха йlовхал араухийташ хилар бахьан долаш. Бахача наьха дегlацара температура шийлача уж болча хана, 24 градусага кхоачаш лохлу, цу хана гlо рабаь бовра кхерам хул царна тlалатташ.

«Малара тlера болча наха» уйла яц шоаех лазар доалла нах — алкоголикаш хила тарлуш хилар.

Хронически алкоголизм яхар фий? Из малараш тlехдаьха мелара хула лазар да. Из лазар долаш бола нах малараш ца мийлача Iелуш хилац, хlана аьлча из ца хилча воча хьала тlа хул уж. Из тайпа лазар дола саг безам дlабаьле гlоарал дай, наб ца кхеташ, са хьувзаш хул, балха хьинар дов цар, на эг, и. кх. дl. Из лазар доаллаш болча наха корта бохабеш малар ма меллинге а уж деррига айпаш дайлу. Цу гlулакхо из лазар доалларащ цахаддаш чхьагlар мела боах, чхьагlар ца хилча сатохалуш хилац уж.

Корта бохабеш дола малар эггара хьалха централни нервни системана Iаткъ, хlаьта цунга гlолла — кхыча органашта а. Цу тайппара, корта бохабу малараш мелара доала зулам ерригача организамага дlакхоач.

Маларо беча низо керта чурча хьаьво, къаьстта а цун эггара лоархlамерча даькъо — гонахьарча пордоне беш бола болх толхабу. Сийлахь - воккхача эрсий Iилмахочо И. П. Павлова яьхад, малар менна вехача сага керта хьаьна гонахьарча пордонна цун лохерча доакъоша беш бола болх нийсбе магац. Хьаь уж лохера доакъош сувсадаларца дувзаденна цхьаккха бахьан а доацаш, цlаккха а ца хулча тайпара сихлуш а велха дог доагlаш а хул, цкъа дог гlоздоалаш, тlаккха эгlазводаш хьувз.

Маларах бехача наха хатараш, ченна лазараш, сакхаташ хулаш дукха моттигаш я. Дукхагlа йола автомобильниавареш шофер веха хилар бахьан долаш хулаш я.

Цу тайпарча бахьанех зуламаш даьнна дуккха моттигаш я вай республике. Масала, 1966 шера 11 октябре Аргуне бодача новкъа номераш йоацаш йолча М-21 яхача автомашина шофера Дронома малар дагахь а волаш ГАЗ-11 № 27—96 ЧИБ яхача машина ший машин тlа а теха, шийца машина чу хиннача гражданина В. И. Плещань, Плещань Михаила, Дронов Иван Егоровича хала човнаш йир, хlаьта больнице дlабигачул тlехьагlа пига ба а байр.

1966 шера 30 августе малар дагахь волаш мотоцикл хаьхка водаш хинна Частухин Владимир Иванович Заводской районе гаьна тlа а кхийтта, цига венна дlаваьннав.

1966 шера 14 октябре делкъел тlехьагlа 5 сахьат даьннача хана А. С. Татаев уллув а вагlаш № 05—28 йолча Т-40 яхача трактораца Сунженски района XIX-ча партсъезда цlерахча колхоза № 1 йолча МТФ водаш хиннача тракториста П. И. Чеботаева, веха а волаш, трактор кlалтlаяьккхай. Из авари хилар бахьан долаш Чеботаев веннав, хlаьта цунна уллув ваьгlа А. С. Татаев хала човнаш яь ва.

Цlагlа а ара а тlехдаьккха корта бохабу малар мелара хала човнаш хулаш а кхыметтел нах боабеш а йола уж тайпа моттигаш дуккха а я. Корта бохабу малараш мелар бахьанаш долаш дукха а моттигаш я дезала юкъе халахетар латташ, дезал вlашагlбоалаш.

Нах балха тlера боахар а дукхагlа йолча хана малар да, хlаьта цкъаза хула зуламаш а из бахьан долаш да. Малар сов тlехдаьккхача кер боагабе а кхыметтел ве а тарлу из меннар.

Дукха гу вайна алкоголикаш болча наха дега лазараш хинна, кер толхабаь, психика воча оагlорахьа хьувцаенна моттигаш. Из долла хlама сага организмана корта бохабеча малараша воча оагlорахьара Iоаткъам бар бахьан долаш хулаш да.

Шоаш хараийца из во гlулакх дlакхосса денал ца хилар бахьан долаш шоашта а наха а селла доккхий зуламаш деш ба цхьабола алкоголикаш. Малар дита а дита, юха а хьалха санна ларттlа нах хулаш хилча, цар шоашта дарба дайта деза. Алкоголизм дарба дулургдолаш я. И. П. Павлова хьехам ларде а лаьца, алкоголикашта дарба дергдола эффективни гlулакхаш вlаштlехьдаьхад советски Iилмахоша. Цу гlулакхаша торо лу дукхагlа болча алкоголикашта дарба де. Дарба хьалхагlа дlа ме доладу из аьттув болаш чакхдаргхилара тешам дукхагlа ба. Алкоголиккий кхоачарагlа бола, гаргара нах оарцагlбовла беза уж лорашта—психиатораштa е невропотологашта тlабахийтара а цар хьехамах царна дарба дайтара а.

М. УЖАХОВ, лор.

ГРОЗНЕРЧА КУЛЬТУРА БОЛХЛОЙ КОНФЕРЕНЦИ

Укх деношка Грознерча Лермонтова цlерахча театре хилар города культура болхлой конференци. Цига КПСС XXIII-ча съезда решенешца дувзаденна культура учрежденешта хьалхашка латтача декхарех доклад йир Грозненски горисполкома председатела заместитела нов. **Эпендиева.**

Докладчико а, хlаьта иштта пренеех къамаьлаш даьраша а кlоаргга дийцар КПСС XXIII-ча съезда решенеш кхоачашъеш беча балха юкъе города культура учрежденеша лоацача даькъах, царна карагlдийннача толамех, балха юкъе нийслуча кхоачамбоацарех. Иштта белгалдаьхар дlахо культура учрежденей болх тоабара наькъаш.

Конференце дакъа лаьцараша белгалдаьхар юбилейни шера культура учрежденешта хьалхашка латта декхараш, хlаьта цу хьакъехьа города культура беррига болхлошка кхайкарал а дир.

Кастта хургйолча культура болхлой республикански съезде бахийта делегаташ хержар конференце.

ЮБИЛЕЙНА ХЕТАЯНЬ

Грозненски шахматни клубе Нохч-Гlалгlай республика шахматистий чемпионат йолаеннай. Низ болаш вола 12 шахматист ва яхье дакъа лоацаш — царна юкъе спорта мастер Г. Мовшович, мастералла кандидаташ С. Кастарнов, А. Хасанов, В. Мостовой, кхыбараш, пхиъ цхьоалагlа разрял яраш.

ЦхьоалагIча туре В. Мостовойла котваьлар спартаковец В. Соломко, Чемпионате дакъа лацарех эггара къонагlвола шахматист Ш.-Хант, Г. Сапроновал котваьлар В. Брюзгина, Л. Салконов эшавир. Цхьаккха а кот ца воалаш чакхдаьлар В. Демушкинаи Е. Хасановаи, Б. Колодяжненеи Г. Аванесянаи юкъе хинна ловзараш. Г. Мовшовичаи С. Кастарноваи юкъе хинна парти кхы а ловзае езаш йисай.

В. ЖУК-ТРИПОЛИТОВ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ГЕРМАНСКИ ДЕМОКРАТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА. Лейпциг. «Гримма» яхача халкъа предприяте ка маьхала а ювлаш кхоачашду автоматически сваркана йола оборудовани яйта Советски Союзо даь заказ.

Сурта тlа: предприяте цехе.

АДН — ТАСС-а телефото.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ООН-а ГЕНЕРАЛЬНИ АССАМБЛЕЯ СЕССЕ РЕШЕНИ

НЬЮ-ЙОРК, 20 декабрь. (ТАСС). Селхан ООН-а Генеральни Ассамблея харцахьа лаьрхlар паччахьалкхений чурча гlулакхашта юкъе лелхаш хилара ерригa формаш. Советски Союза делегаце инициатива ший повесткана юкъе доаладаь хиннача «Кхыча паччахьалкхений чурча гlулакхашта юкъе лелхилга ца магийтарах йола деклораци кхоачашъеш хиларах» долча дешах йоагlаш йола решени тlайийцар Ассамблеяс.

Советски Союзо оттаьйи Африка, Азе, Латински Америка мехкий группа поправкашца кхы тlа хьалийзаи хиннача резолюце проекта раьза хилар 114 мохк. Англеи Мальтаи делегацеш дакъа ца лоацаш Iийр.

Ассамблея из дош дийцар американски эскараша вьетнамски лаьтта чlоагlIача тайпара низаш деча ханавьетнамски халкъ кортамукъа а ший лоIаме а хилара цар низ беча хана. Советски Союза из инициатива хьахиннай эггара хьалха США оагlонгахьара а долаш империалистически паччахьалкхений оагlонгахьара тlема интервенци лелаярахи паччахьалкхенийи мехкийи чурча гlулакхашта кхыча тайпара юкъе лелхарахи дlахо а ирлуш хьадоагlача дунен халкъашта юкъерча хьало хьийха.

ЦхьоалагIча комитете цу деша хьакъехьа йолаеннача дискуссена юкъе мехкаша хьинар долаш дакъа лацаро хьахьекхар цунга хьожилга лоархlаме а ший ханнахьа а хилар. Къамаьлаш даьча делегатех дуккха а дукхагlбараша чlоагlа харцахьа лаьрхlар малхбузен оагlонгахьара паччахьалкхенийи мехкийи чурча гlулакхашта дlахо а юкъе лелхаш леладу хlамаш. Дискуссе цlаькха а бакъдир паччахьалкхенийи халкъийи чурча гlулакхашта эггара а чlоагlагlча тайпара юкъе лелхилга США-с Вьетнаме лелаю агрессивни интервенци хилар.

Дош дувцача хана американски викал Голдберг гlийртар Вьетнаме машар бе гlерт США ала. Голдберг иштта гlийртар паччахьалкхенаша халкъий къамаш — мукъадахара боламаш хьаллоцаш хиларах «юстаро чурча гlулакхашта юкъе лелхилга» да ала а.

Американски делегато эхь ца хеташ дагь къамаьл хьдда харц дир Советски Союзеи Кубаи викалша. СССР-а викало Н. Т. Федоренкос белгалдаьккхар зуламе агрессн дlахо хьош хилара, ООН-а Устави чурча гlулакхашта юкъе ца лелхарах йола Декларации чlоагlагlча тайпара телхаеш хилара бехктоккхаме суверенни паччахьалкхен — ДРВ-а столица юкъе а йолаш нах бахача моттигашта бомбаш етта а Къулбехьен Вьетнам дlалаьца а бола американски пираташ хилар.

Голосоване мотивашка хьежжа къамаьл даьча дунен тlа кхоххам оттара керттерачарех цаI ше дола хlама — паччахьалкхений чурча гlулакхашта юкъе лелхилга, эггара хьалха вай хана машара гlулакха, паччахьалкхенаши халкъаши кортамукъа а шоай лоIаме а хилара, къаьстта Азе, Африка, Латински Америка зlамига халкъаш, кхерам тlатоссаш болча тlемца юкъе лелхилга дlадаккхара цо новкъостал дергхиларах тешаш дийцар советски викало.

ВIАШИ ЮКЪЕРА ГIУЛАКХАШ ЧIОАГIЛУ

ДАМАСК, 20 декабрь. (ТАСС-а корр. **Л. Медведнос** хоам бу:

Укхаза шин кlирагlа хиннача переговорех Дамаске кулгаш яздир 1972 шу чакхдоалаш болх бе йолаяла еза Евфрат яхача хи тlа гидротехнически комплекса хьалхара аргlанически комплекса хьалхара аргlа хьалъеш Советски Союзо Сирийски Iарбий Республикана технически материальни новкъостал дарах йолча соглашенена.

«Таханара ди оаха белгалду доккха цlей санна, — аьлар планироване министра Хасана соглашенена кулгаш яздаьчул тlехьагlа. — Евфрата тlа еш йола сунт — из эггара а йоккхагlа а лоархlаме а проект я. Сире историе керда оагlув хьаел цо. Сирийски экономика дегlайоагlана цу проекта болча лоархlама мах баь варгвац».

«Евфрата тlа хьалъеча гидростанце духхьала хьалхарча аргlано кхы тlа 300 эзар киловатт электроэнерги лургья, — аьлар дlахо сирийски министра, — тхо къаьстта гlаддаха да из боккха лоархlам бола Iалаьмате йоккха проект тхоай сийлахь - воккхача а тешамерча а доттагlчо — Советски Союзо новкъостал деш кхоачашъергхиларах. Цу соглашена кулгаш язделга хьахилар юкъе латта вежарашхеи доттагlлени гlулакхаш бахьан долаш, уж гlулакхаш кхы а къаьгагlа гучадаьлар уж переговораш хулача хана. Кхыдола мехкаш а тlехьадала доагlаш бола хьокхам хила боагlа цу вlаши юкъе латтача гlулакхех. Евфрата тlа хьалъеш йолча гидротехнически комплексах вай халкъашта юкъерча доттагlлен даиман а дагlаргдола памятник хила доагlа.

Производство лохлу

ЛОНДОН, 20 декабрь. (ТАСС). Октябрь беттачул 18 процент кlезигагlа хьайир ноябрь бетта Англе автомобилаш. Укх тlеххьарча диъ шереи ах шереи цхьан бетта эггара а кlезигагlа хьаяь автомобилаш я уж. Цунах дувц техника министерства аралькккхача заявлене тlа.

Заявлене тlа йоах, автомобилаш иштта кlезига хьаеш хилара бахьан да автомобильни предприятешка забастовкаш хулаш хилар. Цхьабакъда мехка автомобильни промышленноста производство лохъялара бокъонца дола бахьан да болхлой алапи кlезигарааи платежни баланса экспортни статья лакхъе дагахьа чура потребленилохъярай тlаерзаяь йола правительства экономически политика.

ИСПАНЕРА ПОЛИЦЕЙСКИ РЕПРЕССЕШ

ПАРИЖ, 20 декабрь. (ТАСС). «Виллаверда» яхача металообрабатывающи заводий нийс болхло испански полипе лаьцав «къайлагlара профсоюзни болх» барaи франкистски Iаьдало мукъа ца луш йола профсоюзни организацеш хьаеча лакъа лоацаш хилараи бехке веш. Цунах хоам бу «Юманите» яхача газето.

«НЕПСАБАДШАГА» КИТАЕРЧА СОБЫТЕЕХ ДУВЦАР

БУДАПЕШТ. (ТАСС). «Непсабадшага» кепатехай «Китаерча событеех» аьнна керте а яздаь йола Ф. Варнаи статья. КПК кулгалхой коммунизма сий доадара наькъ тlа балгамишта тарделар яха дош доашха а доашхаш, статья авторо язду: «Китае хувцам дага а доацаш цlаьхха хиннаб, аьнна, ала йиш яц. Бlаргчача шерашка тlа-тlа дукхагlа хулаш хьаяьхкай КПК кулгалхой, халахетеа, марксизма - ленинизма тlара, дунен халкъашта юкъерча коммунистически болам тlара дlабувлаш латтара, цар балха тlа кагийбуржуазни национализм, великодержавни шовинизм чlоагlлуш латтара белгаленаш».

Статья тlа белгалдоах вlалла а цахиннача тайпара чlоагlа Мао Цзэ-дуна личноста культ ювсалуш хилар а Iаьдал бахьан лоаттабеча къовсама юкъерча партийни кадрай цхьа дакъа левацки, Советски Союза духьаларча раскольнически наькъо КПК гlалатерча наькъ тlа яьккха хилар кхетаде даьннилга а. «Цу низий, — йоах статья тlа — безам ба парти КПК тlеххьарча съезде къоастаьча, нийсача политикана юха тlайига. Хlаьта а Мао Цзэ-дунеи Линь Бяои группа гlерт партийни кадрай чlоагlа щийна тlехьа ца латта е ше хьал ца кхоаба дакъа юстардаккха».

«Непсабадшага» белгалдоах парте IX съезде хьахьийна вошал долча партей дунен халкъашта юкъерча совещане хьакъахьарча дешаца дувзаденна ВСРП лаьца никъ», Кхы деце ер хаттар хьалхашка увтташ хилар бахьан долаш а, — белгалдоах статья тlа, — вай фу хул хьежаш Iадда Iе йиш яц: Вьетнама Демократически Республикана махулла дукхагlа эффект йола новкъостал лоаттаде Советски Союзаи кхыча социалистически мехкаштеи духьаленаш а еш, цунца цхьан ханна «новкъостал кхоачам боацаш во ду», вьетнамски халкъа гlулакха тийшаболх бу, американцашца барта дахад, яхаш, уж бехке а деш бараша кхоачаше лерхlараш малагlа гlулакхаш дола?» «Фул, — язду газето, — Советски Союз, Варшавски договора доакъашхой дола мехкаш американцех лотале а гlерталеш, хlаьта шоашта кхыметтел дешашца яь а американски империализмана критика елга дид а луш бараша дагакхоабараш? КПК Центральни Комитета «сийлахь - йоккхача пролетарски культурни революце» декхарех йолча решене 16 пункта тlа, масала, цхьаь а цаl дош дап американски агрессораш бехке беш аьнна, хlаьта а Советски Союза духьал дувцараш шортта да цар тlа».

Из долла а хlама белгалдоах статья тlа, американдаша теркал ца деш дисац. Цунна мара, кхы сенца доашхалургда Вьетнамера керда агрессе эскалаци шоаш кийчъеш пар Китая духьалара пропаганда хоялал чlоагlа лаьгlъяь хилар. Шийх тарояр кхы хиланза йола Советски Союза духьаларча меттакlаьлений кампани, хlаьта а, из дlайолаяьрашта шоашта етта йолалуш латт, язду статья авторо. Из бахьан долаш да а да китайски кулгалхой селла сиха дунен халкъашта юкъерча коммунистически боламах дlахоадабаь хилар. «Из китайски кулгалхой дlахоадабаь хилар шеко йоацаш йола исторически урок я: ерригача коммунистически партешта Советски Союзацара солидарность массе а хана пролетарски интернационализмана нийсса хиннай. Из дlахо йодача хана а иштта хургдолаш да. Цу принципа когаш кlабеттачо ше дунен халкъашта юкъерча болхлой болама духьалвоаккх, ерригача тешамерча революционни низех ше дlахоадаванза витац».

«КОРАЛИ» ЯХА РАКЕТА УРАГIЪЯХИЙТАР

ПАРИЖ, 20 декабрь. (ТАСС). «Европа» яхача ракета «Корали» яха шоллагlа лагlа тохкама Хаммагир яхача полигонера французски специалисташа толамца урагlъяхийтар. Цунах хоам бу космически лаьрххlа йолча коммюнике тlа. Космически ракеташ хьаярен урагlъахийтарен европейски организаце программага хьежжа урагlъяхийтар ракета.

ЛадувгIа

22 декабрь, 1966 шу.

РАДИО: 6.30 — Нохч-ГlалгlайчIен лаьтта деладерхо (гlалгlай меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.10 — «Грозненский рабочийн» «Комсомольское племян» газетий обзор. 7.20 — Передачай программа. 8.15 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — Равеля вальсаш. 8.45 — Москва. 16.00 — Передачай программа. 16.05 — «Къона тlехье» (эрсий меттала). 16.20 — Ашараш. 16.30 — Гlалгlай литература хьадаьннача хьасташка. Критика Мальсагова Ахьмада къамаьл. (гlалгlай меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гlалгlай меттала). 17.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 17.15 — Энергетика ди. (эрсий меттала). 17.30 — Юрта боахама знаней школа (гlалгlай меттала). 17.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.23 — Тха микрофона хьалхашка. Болх беш я халкъа контроль (нохчий меттала). 18.35 — Энергетикий заявкех оттадаь концерт.

УКВ: 9.00 — Поэзия яха радиоальманах. 9.26 — «Золушка» яхача Прокофьева балетах оттаяь радиокомпозици. 10.36 — «Лакхе хьалбекаш массанега шок тоха» яха бераштa йола радиопостановка. 11.16 — «Золтан Кодан» яха концерт-очерк. 19.00 — «Эггара бочагlа дар» яхача Соловьев-Седой оперетта монтаж. 20.10 — «Блоджета Каспера къайле» яхача дувцарах оттаяь инсценировка. 20.32 — «Iа даккхара закон» яхача спектакла радиокомпозици. 22.12 — Румынски илли алархо Хориклея Доркле яха музыкальни дувцар.

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.00 — Бераштa дола фильм. 18.15 — Телевизионни кердадараш. 18.40 — Дешари къахьегами вlаши лала да. Передача (гlалгlай меттала). 18.50 — Вакъдолчоя тlера хьаийца фильм. 19.10 — Итогаша гlадлуг. Беседа (гlалгlай меттала). 19.20 — Энергетика ди. 20.40 — «Бехкма билалахь, хьога хьежаш Iоажал я» художественни фильм.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Щlеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-30-91; бехктоккхама секретара — 2-45-48; партийни вахарен, промышленни, юртбоахамен, культуран, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-30-91; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ04794, Заказ № 6617